СОВЕТСКИ ІИЛМАИ ТЕХНИКАИ ЙОККХА КОТАЛО!

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган

(«СВЕТ»)

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 50 (4492). | ШИНАРДИ, 27 апрель 1971 шу. | Мах 2 кеп. | *Газета арадувл 1923 шера денз*

ПАРТЕ ТІАХЬЕХАМАШ

—Даькъала хилда 1 Май—империализмана духьала, машар, демократи, социализм бахьан лоаттабеча къовсамо къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча солидарноста Ди! 1971-ча шера 1 Майна долча КПСС ЦК ТIахьехамашцара уж дешаш декаш да хIанз дерригача дунен тIа гIолла. Царца хозаш я лергIоаца марксизма-ленинизма идеяш, КПСС XXIV-ча съезда исторически решеней чулоацам. Ший тайпарча хьалашка дезду укх шера дунен халкъашта юкъера къахьегамхой цIей. Ер да КПСС XXIV-гIа съезд хинначул тIехьагIа хьалха дезду ЦхьоалагIа Май. Тахан дунен тIарча дерригача мехкашка эгтара чIоагIагIа дувцаш, эггара дукхагIа теркам тIаозаш дола хIама малагIа да аьлча, хийцца ала йиш я КПСС XXIV-ча съезда решенеш я, аьнна.

Съездо хьагойтар дунен тIарча коммунистий, дерригача революционни низий дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламе тIа-тIа чIоагIлуш латта бартцхьоагIо. Съездо иштта хьагойтар хIанз дунен исторе социализми коммунизми юкъе йоацаш дегIаха йиш ца хилар. Дунен чура гIулакхаш къестадеча хIара шера дегIаьх социалистически мехкий, цар коммунистически партей, вай социалистически паччахьалкхен, вай ленински парте лоархIам.

КПСС XXIII-ча съездо вай партена, советски халкъа еннай Iилман ларда тIа вIаштIехьъяьккхаи дог урауттадеши йола программа. Iальмате доккхий да цу тIа белгалдаьха декхараш. Беррига къахьегамхой оарцагIбаха беза КПСС XXIV-ча съезда решенеш ханал хьалха кхоачашъяра.

—Советски Союза къахьегамхой! Беррига низ тIабахийта КПСС XXIV-ча съезда исторически решенеш чакхъяхара, йислагIча пхе шера плана заданеш толаме кхоачашъяра!

Цу тIахьехама гIулакхаца жоп а луш, дерригача советски халкъо санна, шерра социалистически яхь а йоаржаяь наькъаболх 1-ча Майна Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. Уж бIубенна ба керда пхе шера план шоаш толамца кхоачашъергхиларах. Цунна тешал ду 17 апреле хиннача КПСС XXIV-ча съездаи В. И. Ленин ваьча деннеи хетадаьча Ерригсоюзни субботнико а. Боккъонца дола коммунистически къахьегама цIей хинна дIааттар из ди. Республика предприятешка, колхозашка, совхозашка къахьегаш хилар эзараш бола къахьегамхой.

Дукха коллективаш я республике сийленца къахьегаш. Цар тIехкхоачашъяьй хьалхарча квартала план. ХIанз а денна толамаш совдоахаш къахьег цар. Яьржача социалистически яхье хьалха латт Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене, Грозненски химически комбината, А. Шериповa цIерагIча нефтемаслозавода, производственни - товарни контора, Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» завода, Гудермесски медико - инструментальни завода коллективаш, иштта кхыяраш. ХIара денна хьахоз Май сийна дуккхача коллективаша доахача кердача толамех дола хоамаш.

Ударни хьисапе къахьегаш ба укх деношка Нохч-ГIалгIайчен комсомольцаши кагирхойи.

ЦхьоалагIа Май тIакхоачаш советски наьха хIара отрядага тIахьехама дIайха дош оал парте. Республика промышленноста болхлой декхар да производства технически боарами эффективности лакхъяра, халкъа эша товараш дукхагIен дикагIен, арахецара, цар дикал лакхъяра, продукци хьаяккхара дIадодар кIезигдара тIехьа къовсам лоаттабар.

ГIишлошъераш декхарийла ба болх цIенхащтта тоабе. Ханнахьа йистеяха еза хьалъеш латта объекташ, нах чубаха цIенош.

Доккхий декхараш хьалхашка латт вай юртбоахама къахьегамхошта. ХIана дIадоладеннад кхашкара бIаьстан балхаш. Пятилетка хьалхарча шера лакха хьувкъам чубар дукхагIча даькъе уж дика чакхдахарах тийша да. ЧIоагIъе еза колхозий, совхозий материально-технически база, хьайбай боахама шерра комплексни механизаци е еза, лаьттошта—химизаци мелиораци.

Вай доккхал де йиш я республика мехкдаьттахошта карагIдувлача толамех. Доккхий декхараш латт царна хьалхашка кердача пятилетке. Ерригача торонех бизза пайда а эцаш, къахьега дезаргда.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацей декхар да Май сийна яьржача яхьа кхетампа кулгалдар. Еррига торонаш оарцагIъяха еза тIайипа декхараш толамца кхоачашдара. КПСС XXIV съезд болх беш хиннача деношка айденна политически къахьегамеи хьинар совдIаккха деза.

ЦIаккха ца хиннача тайпара ший хьамсарча партена гонахьа кхотабенна накъаболх советски нах ЦхьоалагIча Майна.

Толамца кхоачашдергда парте хьалхашка оттадаь бехктокхаме декхарш.

Советски наьха дег чура да КПСС ЦК 1-ча Майна долча КПСС ЦК ТIахьехамашцара е дешаш:

—Марксизма - ленинизма байракха кIал, коммунистически парте кулгалца—ленински наькъагIа коммунизма коталонга дIахьалхашнахьа долле!

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ЦЕНТРАЛЬНИ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ

ХОАМ

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йола Центральни хоржамий комисси хургья укх адресагIа: город Грозни, Полежаева улица № 16 йолаца, шоллагIа этаж, телефон № 2—36—35.

Телеграммашта дола адрес: город Грозный, «Центризбирком».

Сурташ тIа (аьрдехьара аьтте хьа):

Шаталов Владимир Александрович — «Союз-10» яхача космически кема командир, СССР летчик-космонавт, шозза Советски Союза Турпал;

Елисеев Алексей Станиславович — «Союз-10» яхача космически кема бортинженер, шозза Советски Союза Турпал;

Рукавишников Николай Николаевич — «Союз-10» яхача космически кема инженер-испытатель.

В. Мусаэльяна сурт.
ТАСС фотохроника.

«СОЮЗ-10» ЯХА КОСМИЧЕСКИ КЕМА ЛАЬТТА ЮХАДЕНАД

ОРБИТЕ ГIОЛЛА ДIАХО НИКЪ БЕШ Я «САЛЮТ» ЯХА ІИЛМАН СТАНЦИ

ТАСС ХОАМ

Тахан, 1971 шера 25 апреле, московски ханах 2 сахьати 40 минути яьлча, «Салют» яхача станцеца цхьана Iилма-технически тохкамий программа кхоачашъяьчул тIехьагIа, Советски Союза территоре тIа город Карагандана 120 километр къилбаседа-малхбузехьа кIаьдда Iодессад космонавтех новкъостех Шаталов Владимир Александровичах, Елисеев Алексей Станиславовичах, Рукавишников Николай Николаевичах латташ йолча экипажо лехкаш дола «Союз-10» яха космически кема. Iобессачул тIехьагIа космонавташ дикача унахцIенача хьал тIа ба.

Сигала гIолла никъ беча хана даь тохкамаш «Салют» яхача орбитальни Iилман станцеца деча балхий юкъарча программа этап я.

«Салют» яхача орбитальни Iилман станцеца шин дени шин буси цхьана никъ беча хана тохкамий комплекс чакхъяьккхай космически кеман автоматически станцеи эргаяьха тоаяьча вIашин лахара, гаьнара гаргаахара, вIашка яхкара, вIашагIа товсаялара, вIашагIа къастара системаша болх мишта бу хьожаш.

23 апреле, Лаьттанна гаргарча орбита тIа баьнначул тIехьагIа, космонавташ кема тIарча системашка хьежаб, космически кемана янза яргйоацаш йола кийчо яьй укх шера 19 апреле Лаьттанна гонахьарча орбита тIа яьккха хиннача «Салют» яхача станцеца цхьан эксперименташ яра.

24 апреле московски ханах 4 сахьати 47 минути яьлча «Салют» яхача орбитальни станцех дIатессад «Союз-10» яха космически кема. Шин этапагIа хиннай космически аппараташ вIашагIтовсара процесс. Хьалхарча этапе космически кема 180 метр гаьна доацаш станцена гаргадугилга управлене автоматически режиме даьд. ДIахо из гаргадугилгеи тIадугилгеи кема экипажо даьд.

ВIашагIтайса а долаш 5 сахьатаи 30 минутаи никъ баьб «Станци-кема». Космически кема никъ беча хана тIалаттача системаша болх мишта бу хьийжаб, динамически характеристикаш зийнай.

ЛаьрхIа хинна эксперименташ кхоачашъяь яьнначул тIехьагIа экипажо «Союз-10» яха кема дIа а къоастадаь станцена гаьна даьккхад.

«Союз-10» яхача кема тIа оттаяьча арахьарча телевизионни камерий новкъосталца, цхьана йолаш никъ беча хана а аппаратш вIашагIкъастача хана а, Лаьттан тIа Iочутийннад «Салют» яхача станце а цун конструкце къаьст-къаьстача элементий а сурташ.

«Союз-10» яха кема никъ беш долча хана космонавташа планагIа лаьрххIача тайпара Iилман земаш даьхад, эксперименташ, фотои кинои съемкаш яьй.

Белгалъяь хинна экспериментий программа кхоачашъяь яьнначул тIехьагIа «Союз-10» яха кема Лаьттангахьа чудерзаде кийчдара операцеш чакхъяьхай. Экипажо, кема эшшача тайпара Лаьттангахьа боагIача наькъа тIа а даьккха, московски ханах 1 сахьати 59 минути яьлча болх бе йолаялийтай тормоз етташ двигательни установка. Двигатель болх баь яьнначули кема отсекаш вIашагIкъоастаяьчули тIехьагIа Iойоссаеш йола аппарат Лаьттангахьа йолаеннай. Атмосфере аэродинамически торможени ма йиттехьа а болх бе йолаялийтай парашютни система, хIаьта Лаьттанна геттара гарга кхаьчача хана — кIаьдда Iохоаеш йола двигателаш. Белгалъяьча районе тайжжа лаьтта Iо а ховш чакхбаьлар Iойоссаеш йолча аппарата никъ.

Iобессача моттиге космонавташта накъаера уж лохаш йола группа, спортивни комиссараш, пресса викалаш, доттагIий.

«Союз-10» яха космически кема никъ баь даьннад.

«Салют» яхача орбитальни Iилман станцецара эксперименташ дIахо а ергья.

Нов. С. С. АПРЯТКИНА ЛЕНИНА ОРДЕН ЯЛАРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Коммунистически партенеи Советски паччахьалкхеннеи гIулакх дика дарах а ваьча дийнахь денз кхоъзткъа шу дизарца дувзаденна а Ленина орден лойла КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. **Апряткин** Семен Семеновича.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь.
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1971 ш. 23 апрель.

Н. Н. ПОПОВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Дуккхача шерашка гIалат ца воалаш машиннаькъа транспорте хьинаре къахьегарахи ваь 50 шу дизарца дувзаденнеи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Попов** Николай Николаевича — Къилбаседа-Кавказа машиннаькъа Грозненски отделене начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **К. ОЗДОЕВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

КПСС ОБКОМА ПРОПАГАНДИСТСКИ ГРУППАШ—РАЙОНАШКА

Селхан Нохч - ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдело республика районашка пропагандистий группаш яхийтай. КПСС XXIV съезда решенеш наха юкъе йоаржаярэ района пропагандисташта, агитатораашта, политинформаторашта методически новкъостал дергда цар. Цул совгIа предприятей, колхозий, совхозий коллективашка КПСС XXIV съезде Л. И. Брежнева яьча Отчетни докладах, пхе шера планах йолча Директивех, съезда резолюцехи кхыча материалехи доклада ергъя.

С. МАЙСИГОВ.

ТОЛАМЦА ДІАЙО ЛАЕННАЙ ПЯТИЛЕТКА

Промышленноста болхлоша, Советски Союза Коммунистически парте XXIV съезда баха боагIгIача тайпара накъабахара социалистически яхь а йоаржаяь, доккхий производственни толамаш даьхад, хоам бу СССР Министрий Советерча Центральни Статистически Управлене. 1971 шера хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачашъяьй промышленни продукцена реализаци яраи лоархIамегIарча продукце дукхагIдола тайпаш хьадараи. ДIадахача шера хьалхарча кварталаца нийсйича промышленни производства объем 8.6 процент лакхъеннай. Промышленностера къахьегама овсарле, дIадахача шера цу ханаца нийсйича 7 процент лакхъеннай.

Продукци дукхагIа арахийцай лоархIамегIарча доакъоша: электроэнергетика — 9 процент, доагора промышленносто — 6 процент, Iаьржачеи сийрда бесаш долчеи металлурге — 6 процент, химически мехкдаьтта химически промышленносто — 12 процент, машиностроенеи металлообработкаи — 11 процент, хьуи, хьу чакхйоахача, целлюлозно - каьхата промышленносто—7 процент, гIишлой материалий промышленносто — 9 процент, яйгача промышленносто—8 процент, кхачан промышленносто — 8 процент, культурно - бытовой гIулакхаштеи цIагIарча боахамеи эша товараш хьадеча производства — 11 процент.

Квартални план тIехкхоачашъяьй ерригача общесоюзни союзно-республикански промышленни министерсташа а ерригача союзни республикаша а.

Мохк бIарчча хьайщача продукце лоархIамегIара тайпа хьадар укх боараме хиннад: электроэнерги (массане а юкъа пайда эца электростанцеши блокстанцеши) — 201 миллиард киловатт - сахьат, мехкдаьтта — 90,1 миллион тонн, газови конденсат — 1,2 миллион тонн, Iалама газ — 53,8 миллиард кубически метр, кIор — 162 миллион тонн, чон — 21,6 миллион тонн; болат — 29,7 миллион тонн, прокат — 23,7 миллион тонн, болата турбаш — 499 миллион метр, аьшка руда — 48,8 миллион тонн, минеральни удобренеш (условни единицашца лоархIаш) — 14,9 миллион тонн, лаьттах тIайоала хIамаш лораю химически средстваш (условни единицашца лоархIаш) — 71,5 эзар тонн, серни кислота — 3186 эзар тонн, пластически массаши синтетически кIувнаши—467 эзар тонн, химически хьоасий — 168 эзар тонн, автопокрышкаш — 9,1 миллион, турбинаш — 4,9 миллион киловатт, турбинашка увттаю генератораш — 3,3 миллион киловатт, перемении тока электродвигателаш — 9,4 миллион киловатт, металл теда станокаш — 254 сома маьха, пхьоаллей - прессови машинаш — 65,6 миллион сома маьха, прибораш, автоматизаце средстваш, вычислительни техника — 822 миллион сома маьха, доменни болат лоаладуи оборудовани — 25.1 эзар тонн, прокатни оборудована — 36,9 эзар тонн, мехкдаьтта аппаратура — 36 эзар тонн, химически - оборудовании цунца запасной оатхалаши — 109 миллион сома маьха, магистральни тепловозаш — 379 секци, магистральни электровозаш — 84, мухь кхухьа магистральни вагонаш — 15,6 эзар, автомобилаш — 262 эзар, цу даькъе мухь кхухьараш — 141, легковой — 110 эзар, тракотораш — 117 эзар, юртбоахама машинаш — 554 миллион сома маьха, ялат чуийду комбайнаш — 25,4 эзар, боамби чуэца машинаш — 1,7 эзар, экскаватораш — 8,2 эзар, бульдозераш—9,4 эзар, гIулакхага йода хьу (колхозаша кийчъер йоацаш) — 103 миллион кубически метр, каьхат — 1095 эзар тонн, цемент —24,2 миллион тонн, вIашагIйоалла аьшкабетон — 21 миллион кубически метр, гIирсага йода кирпичк — 9 миллиард, кIадаш — 1573 миллион квадратни метр, зипаш — 166, гаташ — 191, даьреш —2991 миллион квадратни метр, тийга яь хIамаш — 4,3 миллиард сома маьха, чухьанахьа дувхаду пазата барзкъаш — 207 миллион, тIагIолла дувхаду пазата барзкъаш — 109 миллион, телата кога гIирс — 174 миллион пар, дулх (паччахьалкхен ресурсай бедалцара) — 1935 эзар, кхачанга йода чкъаьран продукци — 439 миллион сома маьха, бежана даьтта (паччахьалкхен ресурсай бедалцара) — 138 эзар тонн, цIенача шурий продукци шура лоархIаш (паччахьалкхен ресурсай бедалцара) — 4,9 миллион тонн, генарий даьтта (паччахьалкхен ресурсай бедалцара) — 727 эзар тонн, кондитерски товараш — 802 эзар тонн, консерваш — 1,9 миллиард банка, сахьаташ — 10,3 миллион, радиоприемникаши радиолаши — 2098 эзар, холодильникаш — 1127 эзар, барзкъаш дутта машинаш — 1103 эзар, мотоциклаши мотороллераши — 217 эзар, велосипедаши мотовелосипедаши — 1133 эзар, мебель — 742 миллион сома маьха.

ЦСУ хоама тIа белгалдоаккх, дIадахача шера хьалхарча кварталаца нийсйича дукхагIа яьккха хилар: электроэнерги — 17 миллиард киловатт - сахьат, мехкдаьтта — 6 миллион тонн, газ — 3,6 миллиард кубически метр, кIор — 4 миллион тонн, чон — 756 эзар тонн, болат — 1,5 миллион тонн, Iаьржача металлий прокат — 773 эзар тонн, болата турбаш — 24 миллион метр, минеральни удобренеш — 2,2 миллион тонн, серни кислота — 268 эзар тонн, химически хьоасий — 16 эзар тонн, металл теда станокаш — 18 миллион сома маьха, прибораш, автоматизаце средстваш, вычислительни техника — 126 миллион сома маьха, автомобилаш — 41 эзар, юртбоахама машинаш — 42 миллион сома маьха, цемент, — 1,7 миллион тонн. ДукхагIа хьадаьд сийрда бесаш долеи наггахьа мара ца нийслуи металлаш, мехкдаьтта химеи мехкдаьтта чакхдоахаш хьахиннеи продукташ.

Халкъо лeладу товараш соахк укх хана даьрашца нийсдича дукхагIа хьадаьд: массе тайпара кIадаш — 72 миллион квадратни метр, тийга хIамаш — 342 миллион сома, маьха, чухьанахьеи тIеханахьеи дувхаду пазата барзкъаш—13 миллион, бежана даьтта — 9 эзар тонн, цIенача шурий продукци 237 эзар тонн, генарий даьтта — 101 эзар тонн, консерваш — 209 миллион банка, радиоприемникаши радиолаши — 247 эзар, холодильникаш — 131 эзар, мебель — 69 миллион сома маьха.

Тоаденнад предприятей балха технико - экономически хьоккамаш. Цхьабакъда промышленнасте хIанз а бизза пайда эцаш производства эффективность дIахо лакхъергIолча резервах цхьацпайолча предприятеша кхоачашъяц шоашта оттаяь планаш.

Iилма - тохкама, проектни, конструкторски организацешеи промышленни предприятешеи Iилма-технически проблемаш къоастаяра балхаш даьд, промышленни продукце керда тайпаш арахецилга карадерзадаьд, производствана керда технологически процессаш юкъеяккхихьай, комплексни механизаци автоматизаци яьй.

Квартальни план толаме кхоачаш а яь промышленноста болхлоша дикка доккха дакъа лаьцад йислагIча пятилетка хьалхарча шера план кхоачашъяра юкъе.

(ТАСС).

США ПРАВИТЕЛЬСТВАГА СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА ЯХЬИЙТА НОТА

США-рча советски учрежденешцеи советски гражданашцеи керда эуламе гIулакхаш леладарца дувзаденна США правительствага советски правительства хоадамболлаш протест кхайкаеш йола нота 24 апреле Москверча США посолага Дж. Бимага дIаеннай СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра хьалхарча заместитела В. В. Кузнецова.

Нога тIа йоах, цивилизованни обществе тIайипача дунен халкъашта юкъерча боккъонои поведене нормашеи шоайла дипломатически гIулакхаш леладеш йолча паччахьалкхений правительстваш декхарийла ю кхыча мехкий дипломатически кхычеи представительстваша шоай гIулакхаш леладара эша гIаьххьа хьалаш Iалашде а хIаьта иштта цун официальни викалаштеи гражданаштеи тIаккхувда йиш ца хилари хIаранена кхерамзлеи Iалашъе а. Дукха бIаьш шераш хьалхагIа денз хьайоагIача дунен халкъашта юкъерча гIулакхий практикаца чIоагIъяь из положени паччахьалкхенаша шоайла дIа - хьа лелаеча гIулакхий элементарни правила я. хIаьта из кхоачаш ца яр цхьан паччахьалкхенна вокх паччахьалкхенца лертIа гIулакхаш леладе ца ловлга мара кхыча тайпара лархIа йиш йолаш а дац.

ХIаьта а дуккха ха хьалхагIа денз США-рча советски посольстваи кхыча советски учрежденейи болхлой шоай официальни функцеш кхоачашъе царна хала хилийта ца Iеш, царех хIаранена кхерам тIатувсаш а долча хьалашка ба. Иштта да уж правительствашта юкъе яьча йоагIаш йолча соглашеней ларда тIа Iилма - технически культурнии обменагIа йолча мероприятешца дувзаденна США ухача советски гражданашта а.

Алхха укх тIеххьарча хана вIалла а мегаргдоаца гIулакхаш леладаь моттигаш хиннай «Жугатий га даккхара лагера» фашистски сионисташ Нью - Йоркерча «Интуристеи», «Аэрофлотеи» представительствай помещенешка чу а лелхаш, цига цу учрежденей болхлошца довнаш доахаши йийтта боабергба шоаш яхаш царна кхерам тIатувсаши. Укх шера 22 апреле советски гражданаша болх беш йолча Нью - Йоркерча «Амторга» помещене чу бомба эккхийтай доккха материальни зе а деш.

Цу тайппара кхетадеш да, деш дола къамаьл США-рча советски учрежденейи гражданийи хьакъехьа лаьрххIа вIаштIехьа а яьккха лелаеш йолча терроре низаш дарен кампане лаьца хилар. Советски викалий хьакъехьа хадданза провокацеш лелаеш хиларо тешал ду, американски оагIоно, ше денна дош доллашехьа а, США-рча советски учрежденеша болх бара эша гIаьххьа хьалаши советски гражданашта кхерамзлеи Iалашъяра эффективни гIулакхаш чакхдоахаш ца хилара.

Советски правительства тIагIоттадаь хьадех США-рча советски официальни викалашеи гражданашеи болх баран цар кхерамзле Iалашъяран гIаьххьа хьалаш хулийтаргдола корта бола гIулакхаш США правительства чакхдоахилга. ХIанз эттача хьалан цунах дIахо йолача хана хила тарлучоаи хьалхара беррига бехктокхам, белгалдоаккх нота тIа США правительствана тIа- латт.

БЕРРИГА НИЗ—КПСС XXIV СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЯРА!

ПАРТИЙНИ БОАХАМА АКТИВА СОБРАНЕШКАРА

Октябрьски район

КПСС XXIV съезда решенеш чIоагIа къоабалъеши бехктокхаме хеташи шоаш хилар хьахьекхар Н. К. Крупская цIерагIча культура Двореце хиннача Октябрьски районни партийни организаце актива собране гулбеннараша.

«КПСС XXIV съезда итогехи района партийни организаце декхарехи» доклад йир цига КПСС Октябрьски райкома хьалхарча секретара Н. И. Костючепкос. Докладчика белгалдаьккхар ленински парте летописанен дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламан КПСС XXIV съезд хIанзарча заман гIулакхий сийрда оагIув а хинна дIаоттаргхилар. Партеи халкъон пхе шера баьча Iалальмате бокkхача балха итогаш йир съездо, дIахорча шерашка дездача гIулакхий политически практически лини чIоагIйир, коммунизм хьалъяра керда этап белгалйир.

Докладчико хоадамболлаш дийцар дIаяхача пятилеткагIа районо даьхача толамехи ийслагIча пятилеткерча перспективехи. Укх пятилетке района промышленни производства боарам 42—46 процент лакхлургба. Из де лерхI керттерча даькъе массе оагIонгахьара къахьегама овсарле лакхъярцеи дIайохийташ йола материлаш, бедал, электроэнерги кхоярцеи.

ИйслагIча пятилетке района къахьегамхоша доаккхаш дола мехкдаьтта диазза дукхагIа а даь йиъ миллион тоннага дIакхоачаде лерхI. Грозненски машиннаькъахой декхарийла ба халкъа боахама эшшача моттиге дIаяхача пятилеткечул 22 процент дукхагIа беза мухь тIабола составаш дIа-юха кхувла

— КПСС XXIV съезда решенеш толамца кхоачашъелга партийни, советски, боахама организацеша шоай болх дикка тоабара, нах ударни къахьегара оарцагIбахарах, производства пайда эцанза йола резерваш балха юкъе йоалаярах тийша хургда,—аьлар докладчика шиӣ къамаьл чаккдолаш.

Пренеех активе къамаьл дир Грозненски машиннаькъа отделене начальника Н. Н. Попова, Октябрьски бурувдеттача контора бурув деттача М. Е. Польшина, «Октябрьнефть» НГДУ начальника С. И. Дмитриева, Электромеханически завода слесара М. Харонова, СУ-8 начальника П. Тончева, № 23 йолча юкъерча школа директора З. Г. Петляковас, «Грозгипросельхозстрой» яхача зональни института директора К. М. Осипова. массане белгалдаьккхар шоай коллективаша партеи паччахьалкхеннеи решенеш чIоагIа къоабалъяь тIанйицалга. Къаьстта цар дагара я къахьегамхой вахара хьал тоадара парте оттаяь программа. Из дара хIара коллектив, хIара саг дикагIа къахьега дезаш волга шоаш кхетадеш болга хьакхайкадир цар укхаза.

Докладчика а цул тIехьагIа къамаьлаш даьчар а дийцар шоай коллективашка КПСС XXIV съезда материалаш шерра дIайовзийташ бокkха болх беш болга.

Актива балха дакъа лоацаш а къамаьл деш а хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретарь Х. Х. Боков. Цо КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра района къахьегамхошта хьалхашка латтa декхараш белгалдир, керда пятилетка толамца кхоачашъяра уж тIаргIертта къахьегара тIахьийхар.

Партийни собране активо массава раьза а волаш резолюци тIайицар. Цу тIа дIаяздир КПСС XXIV съезда решенеш района къахьегамхоша чIоагIа къоабалъеш хилари уж кхоачашъяра цар шоай беррига низ тIабахийта къахьегаргхилари.

Т. ЗИНОВЬЕВ.

МалгIабика район

Укхаза чакхъяьннача района партийни организаце актива собране дийцар КПСС XXIV съезда итогехи цуноа дувзаденна района хьалхашка латтача декхарехи.

Гулбеннараш чIоагIа гIадбуташ хоам бир цига доклад яьча КПСС МалгIабика горкома хьалхарча секретара Д. П. Санькос. Цо аьлар съезд хьатIаотталехьа толамца кхоачашдир района мехкдаьттахоша шоаш тIанйица социалистически декхараш. Квартал чакхъялалехьа ши ди хьалха мехкдаьтта доалла керда майда хьагуча а йоаккхаш шоай задани тIеххоачаш а яь съезд хьаеллача денга кхаьчаб района бурувдеттараш а. Ишттa толам баьккхар хIанз шоай дезала юкъе керда Социалистически Къахьегама Турпал, оператор А. Б. Лологоев хьалхеваьча мехкдаьтта доаккхараша а. Даьссача кулгашца яхканзар цу денна накъа кирпишк еча завода, «Грозгазстроя» СУ-1 коллективаш а.

Заданел совгIа ехкай районо паччахьалкхенга шура, дулх, фуаш. Социалистически Къахьегама Турпал вола «Кавказ» колхоза жаIу Бахмадов Мади ва хIанз района юрта боахама къахьегамхошта юкъе а.

Цхьабакъда, аьлар дIахо докладчика, цу дерригнех кхоачам бань Iе йиш яц вай. Производства эффективность лакхъяра кхы а дукха пайда эцанза резерваш я. Царех пайда а эцаш КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра тIаргIертта къахьега лаьрхIа ба укх пятилетке района промышленни а юрта боахама а къахьегамхой.

Доклад ялча къамаьл де дош ди КПСС XXIV съезда делегата, СССР Лаккхехьарча Совета депутата, бурувдеттача мастера А. Чилиева. Цо дийцар съезда баллах, шиӣ а шийца болх беча новкъостий а къахьегамах. Ишттa белгалдаьккхар по КПСС съезде тIайийца еррига решенеш кхоачашъяра кIоаргга уйла тIаяхийта, массе оагIонгахьара цун материалаш Iомае а уж кхоачашъяра шерра болх боаржабе а безаш хилар.

— Съезда материалаш программа а хинна дIаэттай политически экономически дешара сеташка — аьлар «Малгобекнефть» НГДУ парткома секретара П. А. Гусева. — Съезда материалаш Iомаеш коллективашта хьалхашка латтача декхарашца уж ювза гIерт тха агитатораш, политинформатораш, лектораш.

Ишттa къамаьлаш дир актива собране «Ингушский» совхоза парткома секретара М. Х. Гуноева, «Малгобекнефть» НГДУ транспортни контора партийни организаце секретара М. Мамилова, № 3 йолча юкъерча школа завуча А. З. Сириковас, ВЛКСМ горкома секретара В. Ковтуна, кхычар.

Цар массане а белгалдаьккхар КПСС XXIV съезда решенешта шоай коллективашкара нах чIоагIа мутIахьа болга, уж кхоачашъяра беррига низ тIабахийта къахьегаш уж хилар.

Района партактива собране дакъа лоацаш яр КПСС Нохч-ГIалгIай обкома Iилмани школаьи отдела заведующи Р. Н. Тимощенко.

Массава раьза а волаш активо тIанйицача резолюце тIа дIаяздир КПСС съезда решенеш хIара сага дIайовзийташ, халкъа низаш парте кийчбаь ленински никъ чакхбаккхара оарцагIдоахаш района партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша тIаргIертта къовсам лоаттабергболга.

В. ЖУКОВ.

Грозненски район

Политически къахьегамеи хьинар айдаь, социалистически яхь шерра йоаржаяь баьхкар съезда итогашта хетаьча шоай активе Грозненски района партийни организаце коммунисташ. — Района берригача къахьегамхоша шоай дулхах - цIех дола гIулакх санна тIаэц парте XXIV съезда Л. И. Брежнева яьча КПСС ЦК Отчетни доклада тIеи цига тIанйицача Директиваш тIеи белгалдаьха декхараш аьлар докладчико, КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара Ю. В. Сухорукова.

Массава чIоагIа раьза хинна тIанйицар партеи советски халкъои КПСС XXIV съезда решенеш. Вай массане а дика кхетаду коммунизм хьалъеча коталонаш яхара вай массане тIаргIертта къахьега дезилга. Цу даькъе доккхий декхараш хьалхашка латт района кхаши хьайбаши леладераштa. XIII Нохч-ГIалгIай областной партийни конференце е а йоагIаш критика йир района кулгалхошта, коммунисташта юрта боахаме гIулакхаш дIаяхача пятилетке эсала леладарах. Цу хана денз ши бутт ха мара яьнна еце а, хьайбай боахамера гIулакхаш дикка эргадаьннад. План дукха совгIа ехкай хьалхарча биъ бетта пачхьалкхенга шура, дулх, фуаш. Цох ха йиш я шоашта яь критика района коммунисташа нийса кхетаяьлга. Цхьабакъда хIанзара темпаш а вай сатеде йиш йолаш яц. Духхьал укх шера 95 эзар тонн ялат, 31 эзар тонн баьцадаараш, 8600 тонн сом кхебс, 6200 тонн дулх, 28300 тонн шура яккха, 34,7 миллион фуъ гулде декхар тIайийцад районо. Из декхар кхоачашдара творчески къахьега дезаргда кхаш леладерий, фермай болхлой.

Халкъа боахам, культура дегIайоалаяра хьакъехьара съездо тIайийца программа къахьегамхошта дIайовзийташ, цига яь решенеш кхоачашъяра нах оарцагIбоахаш шоай партийни организаце коммунисташ хиларах дийцар укхаза «Ермоловский» совхоза парткома секретара М. Л. Бакалдина. Цунна тIеххьа тIехьа трибуна тIа бувлаш къамаьлаш дир активза собране № 2 йолча совхоза директора нов. Тоцке, Горячеисточненски бурувдеттача контора партбюро секретара Л. И. Шитикова, «Аргунский» совхоза звеньеваяс В. С. Зинченкос, Нохч-ГIалгIай опытни станце отдела заведующе А. М. Цурова, кхычар. Цар массане парте планаш шоаш къоабалъелгеи уж дIахо шоаш де лерхIача гIулакхий программа санна хьаллаьцалгеи хьакхайкадир.

Докладчико а цунна тIехьа къамаьлаш даьраша а белгалдаьхар партийни организацей хIанз керттера декхар съезда материалий чулоацам къахьегамхошта дIабовзийтилга, царна шерра пропаганда елга, кIоаргга уйла тIаяхийта уж Iомаелга хилар. Из доккха гIулакх нийса чакхдаккхар идеологически болхлоша шоай болх тоабарах тийша хургда, йоахар цар. Цу гIулакха тIаухийт хIанз шоай теркам партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

Партийни актива собране балха дакъа лоацаши къамаьл деши хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюро членалла кандидат, республика паччахьалкхен кхерамзлен комитета председатель В. И. Жигалов.

Собране резолюци тIанйицар. Цу тIа белгалдаьккхар Грозненски района къахьегамхоша КПСС XXIV съезда решенеш чIоагIа къоабалъеш хилар, уж кхоачашъяра шоай беррига хьинари кхетами дIалуш ийслагIча пятилетке къахьегаргхилар.

С. ШАБИЕВ.

Наьсарен район

Укх деношка съезда итогаши района парторганизацена хьалхашка латта декхараши яхача деша хетаяь партактива собрани хилар районе. Цига доклад йир Нохч - ГIалгIай АССР-а Лаккхехьарча Совета Президиума председатела, КПСС XXIV съезда делегата нов. Оздоева. Цо дийцар съезда балхах лаьца, цунца дувзаденна района коммунисташта кердача пятилетке хьалхашка латтача декхарех Района экономике, аьлар докладчика, укх шера цхьадола гIадвугаш дола хувцамаш хиннадале а, район тIехьаюсачарна юкъера хьаяккхара дукха къахьега деза. Цудухьа денна шоай теркам тIалоаттабе беза коммунисташа кхоачамбоацараш дIададахара, производства эффективность лакхъяра. Из дIадех царгара КПСС XXIV съезда решенеша.

— ЦIаккха сона дицлургдац КПСС XXIV съезда делегат йолаш партеи паччахьалкхенни йоккхий планаш ювцаш хиннача Советски Союза коммунистий форуме йолаш сайна дайнари хезари —аьлар КПСС XXIV съезда делегата, Социалистически Къахьегама Турпала, «Назрановский» совхоза доярка Барахоева Лемкас. Съезда балхах лаьца дувцаш района дукхача предприятешка, боахамашка хиннай со. Массанахьа а нах чIоагIа раьза ба съездо шоай вахара хьал тоадара тIайийцача программана. Съезда решенеш кхоачашъяра шоай низ кхобергбоацаш ба уж. Ишттa уйла йолаш ба тха совхоза болхлой а.

Шоай парторганизацеша, берригача къахьегамхоша съезда исторически решенеш дег тIара къоабалъеш хиларах, шоай коллективашта укх пятилеткагIа хьалхашка латтача декхарел, уж кхоачашдара шоаш де лерхIарех дийцар цу активе «Электроинструмент» завода фрезеровщика нов. Дахкильгов Бориса, «Октябра 40 шу» совхоза парткома секретара нов. Н. И. Терлоева, «Назрановский» совхоза парткома секретара нов. Картоева, ВЛКСМ РК секретара нов. Зурабова. совхоз-техникума парторганизаце секретара нов. Барахоева, кхычар.

Политико - массови, организаторски болх айбар, йолаш йолча торонех пайда эца нах оарцагIбаха, пятилетка шу ударни де — из бар цу массане а дийцачун чулоацам.

ЦIаккха а ца хиннача тайпара лакха социалистически декхараш тIанйицад укхазарча хIара коллективо, къаьст - къаьстача къахьегамхоша. Из да цу вай мехкарча коммунистий лоархIамерча форума наха даь сий. Наьсархоша хьагойт, шоаш из лакха лоаттадергдолга. ВIалла ца хиннача темпаш къахьегаш я промышленни предприятей коллективаш (дика чакхъяькхай хьалхара квартал, болх беш йола цаI предприяти йисаяц декхар кхоачаш ца деш). Дог гIоздоаха хоамаш ух эррига производственни участкашкара.

— Укх тIеххьарча шерашка ца хинна хIама карагIдаьннад тха хьайбаш леладерашта йоахар нов. Терлоева. Тха совхозо районе массанел а хьалха кхоачашйир дулх, шура доххара квартальни заданеш. Из темп лох ца е хьожаргда тхо пятилетка чакхъяллалца.

ХIанз пятилетка хьалхарча шера чуэца лерхIача боккхача хьувкъама лард йоллаш кхашка балхаш деш боахкарий толамех, съезда материалаша цар дог миштa айдаьд дийцар активе къамаьлаш даьраша.

Собране цIаькха а тешам боллаш хьахьекхар наьсархой КПСС XXIV съездо хьийхача наькъа тIа тешаме гIа баха кийча болга. Из дар цига тIанйицача резолюце керттера маIан а.

Б. ДИДИГОВ.

Сунженски район

Укх деношка КПСС Сунженски райкома партийни актива собрани хилар. Цига гулбеннараша чIоагIа безаме тIа а эцаш доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара КПСС XXIV съезда делегата С. С. Апряткина. Съезда делегата гулбеннараштa дийцар Советски Союза коммунистий форума балхах лаьца, боахама а культура а болхлошта съездо хьалхашка оттадаьча декхарех.

Цул тIехьагIа докладчика теркам тIабяхийта дийцар парте хIанз белгалъяьча программа дIадеххача тайпара района промышленности юрта боахами айбара де дезарех. Нов. Апряткина маьаллара дIаяхача пятилетке района промышленни предприятей, колхозий, совхозий коллективаша цхьадола толамаш даьхад, цхьабакъда йолаш я районе укх тIехьарча хана производства цхьаь боарам тIара ца йоаккхаш а, хIаьта цхьаццадолча тайпаех из кIезигъяь а коллективаш. Царех я укх шера хьалхарча квартала хьайбай продукташ йоккхара план кхоачаш ца еш йиса «Путь к коммунизму», XX партсъезда цIерагIа, «Восход», Орджоникидзе цIерагIа колхозаш.

Хьайбаш дебадара план кхоачашъяьнц районо, хIанз а дукха къаст хьайбаш. Хьайбай боахам кердча декхараша дIадеххача тайпара тоабе йиш хургъяц тешшаме доакъара база ца хуле.

КIезигагIа дIаея вогIа хьувкъаеи баьннаб районе хьажкIаш. Ялата баланс чIоагIъяра из культура дукхагIа дIае а цунна лоаттадеш дола гIулакх тоаде а деза кхаш леладераша.

Декхар гIадисад цхьайолча промышленни предприятешта а. «Сунженефта» бурувдеттараша дIаяхача пятилеткагIа кIезига техад бурув. Шиӣ къамаьл чакхдоалаш докладчико аьлар партийни, профсоюзни, комсомольски предприятей кулгалхошеи специалисташеи уж кхоачамбоацараш дIадахара тIаберзабаь лелабе беза беррига политически боахамеи болх.

ЧIоагIа дог гIоздаьнна дийцар укхаза ше съезда делегат йолаш цига дакъа лоацаш хиларах «Победа» колхоза бригадира Бубликова Екатерина Дмитриевнас.

Цул тIехьагIа укхаза къамаьлаш дир «Сунжанефть» НГДУ парткома секретара А. З. Литвиненка, Орджоникидзе цIерагIча колхоза председателa А. Точиева, «Чечингушводстроя» ПМК-7 начальника нов. Голохова, Кирова цIерагIча колхоза доярка М. Рыбалкос, районо инспектора Н. И. Потехинас, Ассиновски консервни завода директора А. Ф. Руденка, Ленина цIерагIча колхоза парткома секретара А. М. Умарова, Сунженски леспромхоза директора М. Ф. Воеводина, «Путь к коммунизму» колхоза керттерча агронома нов. Чеботарева. Цар а активе къамаьл даьча КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара К. П. Аристова а белгалдаьккхар парте политически экономически курс шоаш чIоагIа раьза болаш хьаллоацилгеи докладчика дийца кхоачамбоацараш балха юкъера дIадахара шоаш низ кхобергбоацилгеи. Из пар сихагIа дарах тийша хургда КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъелга а кердача пятилетке сунженшаша доахаргдола толамаш а.

Активе хиннараша берригаш раьза а болаш района къахьегамхой КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра тIаргIертта къахьегара тIахьехаш бола соцам тIайийцар. Собране гулбеннараша парте Центральни Комитета тешам белар района коммунисташа, парте боацараша ийслагIча пятилетка заданеш толамца кхоачашъяра шоай низ дIакхоачар дергхиларах.

С. СУЛТАНОВ.

Шаьла район

Укхаза культура ШаьгIа района партийни актива собране гулбеннараштa хьалхашка «КПСС XXIV съезда балха итогехи района партийни организаце декхарехи» доклад йир КПСС XXIV съезда делегата, КПСС Шаьла райкома хьалхарча секретара А. Ч. Осмаева. Цо белгалдир парте съезд дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламеи вай мехка коммунизм хьалъечеи лоархIаме веха йолга.

— КПСС XXIV съезда решенеша, йоах нов Осмаева, дегаш айдаь болча шаьлахоша хIанз хоадамболлаш йола мероприятеш белгалъю парте оттаяь программа кхоачашъяра. Керттера дар къахьегама овсарле лакхъелга, керда техника балха юкъе йоалаелга, цох биза пайда айбелга, йоаккхаш йола продукци гIехдика хилийтар да.

Районо хIанз тIайийца лакха социалистически декхараш кхоачашдара предприятей колхозий, совхозий къахьегамхошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржае декхарийла я партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш. Цар шоашта хьалхашка оттадаь декхараш доккхий да. Укх пхе шера пхиъ промышленни объект болх бе йолаялийта еза, 1,5-зза дукхагIа хьалде деза наха чубаха цIеноши культурно - бытовой объекташи, дикка дукхагIа мухь дIа-юха бахьа беза грузовой транспорта. ИйслагIча пятилетке 157 эзар тонн ялат, 345 эзар тонн свекла, 29800 тонн хьажкIаш чуя езаш ба района кхаш леладераш.

КПСС XXIV съезда Директиваш тIа белгал ма даккхара хьайбай боахам дегIабоалабеча керттера дар доакъяра база чIоагIъелга, фермашта механизаци елга хьайбаш дукхагIа деба а деш цар фу тоадарца продуктивность лакхъелга да. Цу хьакъе дукха балхаш чакхдаха дезаш ба района фермай болхлой.

Из дара хIара коммунисто, къахьегамхочо лакхбе беза балхах бола шиӣ бехктокхам, — аьлар докладчико.

Партийни актива цIерагIа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома тешам белар нов. Осмаева хьамсарча партена гонахьа кхы а чIоагIагIа кхотабенна болча района къахьегамхоша КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъеча хьинаре дакъа лоацаргхиларах.

Пренеех къамаьлаш дир укхаза Куйбышева цIерагIча колхоза председатела нов. Алавдинова, Грозненски керттерча мясокомбината доахан доалеча Т. Зубковас, «Джалка» совхоза бригадира Б. Саидова, Ленина цIерагIча колхоза парткома секретара Р. Асхабова, «Пищемаш» завода слесара В. Устинова, кхыбараша. Царех хIаране дийцар шоай коллективашка тIайийца декхараш кхоачашдара чакхдоахача хоадамболлаш долча гIулакхех, съезда решенеш кхоачашъяра шоаш дегаш айденна къахьегаш болга.

Партийни активе къамаьл дир цуш балха юкъе дакъа лоацаш хиннача КПСС Нохч-ГIалгIай обкома организационно - партийни балха отдела заведующе, обкома бюро члена В. В. Варлашкина. Цо КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра района хьалхашка латта декхараш белгалдир, данза дисача гIулакхашта дукхагIа теркам тIабохийталга дIадийхар, кердача пятилетке котало яккхара шаьлахой кхы а дикагIа къахьегара тIахьийхар.

Собране тIайийцача резолюце белгалдир КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра района къахьегамхоша шерра къовсам лоаттабергболга.

В. ДАДАЛАГОВ.

СЪЕЗДА ДЕЛЕГАТА ДУВЦ

АЗ ДОККХАЛ ДУ

Укх шера са вахаре чIоагIа лоархIаме событи хилар — сона дага ца хиннача тайпара боккха тешам бенна КПСС XXIV съезда делегаталла а хержа Советски Союза коммунистий форума дакъа лоацаш хилар со. КПСС XXIV съезда болх, цига лаьттача гIулакхаша, хIаьта къаьстта Л. И. Брежневеи А. Н. Косыгинеи докладаша, делегатийи хьаьшиии выступленеша цIаккха дицлургдоаце хIамаш дег чу доассадар сона.

Кремлевски зале кердача пятилетке парте де лерхIача гIулакхий программага ладувгIаш вагIаш дагахьа чIоагIо йир аз. Даьхен рузкъа, цун низ совбаккхара кхы а дикагIа къахьега. БархIагIча пятилетке тIайдаь декхараш даим ханал хьалха кхоачашде сай аьттув буаларах кIезиг - дукха са тедеш йола уйлаш сай кер чу хьалха хиларах эхь хийтар сона.

Съезде се хиннача юкъа цIаккха дагара далацар сона Гудермесски локомотивни депо коммунистий, ишттa еррigача тхоай района а Нохч-ГIалгIайчен а викал се волга. Вай боккхача мехка дукхача мийингашкара баьхка пхи эзар гаргга бола делегаташ ишттa цхьан дагара болаш, баьт ёолаш хилар вай съезде марэ хила йиш йоаца хIама долга айса кхетадича, вай мохк тешшамо коммунизмага буга ленински парте член се хиларах хьалхарчул а чIоагIагIа воккхий веш йола уйлаш чуессар сона. Цу тайппара уйлаш йолаш бар укхаза вIашагIкхийтта беррига делегаташ а. Цун маIан: парте планаш — халкъа планаш хилар да.

Дуккхача цIи хезача нахаца вIашагIдеттадалар тхо съезде. Тхона гаьна воаццаш вагIар зала космонавт Николаев Андриан. Са а ишттa вай республикера баьхкача кхыча делегатий а къамаьл хилар цунца, цхьана сурт а даьккхар оаха.

Ишттa къамаьл хилар са цига СССР машиннаькъий Министраца Б. П. Бещевцеи КПСС ЦК машиностроене отдела заведующеца В. С. Фроловцеи. Делегаташ болаш съезде хиннача берригача машиннаькъахошца цхьана нов. Бещева дехарца тхоай министерстве хилар тхо. Цига сона «Сийдола железнодорожник» яха значок елар.

Съезде вайзар сона СССР халкъа художник Жуков Николай Николаевич а. Цун мастерске вахa а хилар со. 1940 шера денз Ленинах, цун вахарах лаьца сурташ дехкаш ва из. Царех дукхагIдараш вайна довзаш а да. Оаха цхьан яьккхар дукха ха еце а, художника волаваалар, къамаьл, оамал вайна массанена йовзаш йолча ленински оамалашта чIоагIа таралесташ яр. Из кхетаде хала дацар.

Халкъа боахама дерригa доакъош дегIадоаладеча карагIдаьначох, кердача пятилетке де лерхIачох хоадамболаш дийцар съезде Л. Н. Брежневеи А. Н. Косыгинеи шоай докладаш тIа а съезда делегаташа даьча къамаьлашка а. ХIаьта тха, машиннаькъахой балхах лаьца Директиваш тIа а белгалдаьд балха овсарле 23 процентага дIакхоачаш лакхъе эзилга. Из доккха а бехктокхаме а декхар да. Из кхоачашдеча шийга кхоача дакъа толамца кхоачашдергда аьнна хет сона тха коллективо а.

Из ишта але йиш я шоашта хьалхашка оттадаь моллагIа декхар дика кхоачашдеш хIанзалца тха локомотивни депо къахьегамхой хиннадаь. Из кхетаде атта хургда дIаяхача пятилетке даьха толамаш бахьан долаш Октябрьски революце орден еннача Къилбаседа -Кавказски машиннаькъахошта юкъе а цар дукхаза коталонаш яьхалга белгалдича. Темпаш лаьгI ца еш къахьег цар кердача пятилетка хьалхарча шера а. Со Москве волаш хоам кхаьчар сога съездо болх баьча деношка са новкъосташа духхьал шоаш кходаьр мара доагор дIа ца дохийташ планал сорагIа мухь тIабола итташ еза составаш дIа-юха йигарах.

Тепловозашта ремонт еча, царна эксплуатаци еча, доагор кхоьдараи составаш лоаттаеш зехьа йоаю ха лоацъяраи шоай низ кхобеш бац тха коллектива чIоагIа сий деш бола машинисташ вежарий Ивани Николайи Старчакгlзо, нн. В. Логунов, М. Чижов, слесараш нн. Вакуленко, Агеев, Кондратов, токарь нов. Ветров, фрезеровщик нов. Кучеренко, кхыбараш. Съездера се цIавеначул тIехьагIа дукха къамаьлаш даьд аз сай новкъостащца. Съезде хиннар дувцаш, цар теркам тхоай болх кхы а тоабара, пайда эцанза йола резерваш хьагучаяхара тIаберзабу аз. ХIаьта уж моллагIча балха санна тха балха а шортта йолеш я. Цу тайпара къамаьлащ хургда са района кхыча предприятешка, колхозашка, совхозашка а.

Локомотивни депо эксплуатационни цеха парторганизаце секретарь се хиларца съезда материалаш дIайовзийтара тхоай локомотивни депо коммунисташ а оарцагIбоах. ХIанз тха коллективе съезда материалаш дIайовзийташ 130 агитатор ва. Денна нахаца беседаш еш хул коммунисташ машинист - инструктор нов. П. Крупко, машинисташ нн. М. Сало, В. Фацаев, А. Можин, И. Павлюк, машинистий гIончаш нн. В. Степанов, В. Палашкин, кхыбараш.

Г. БОГУН,
КПСС XXIV съезда делегат, Гудермесски локомотивни депо машинист.

Иваново яхача городе вIашагIъеллай яйгача промышленносте доалдара автоматизировании системай Iилма - тохкамеи проектни институт. Цун керттера декхар да отраслевойи отрасле чурчеи управлене автоматизировании системаш кийчъелгеи уж балха юкъехъолгеи. Цул совгIа тохкамеи проектни учреждененща цхьана институто хьаергья яйгача промышленностерча предприятешкарча технологически процессашта доал дара системаш, проекташ уттаергья вычислительни центрашта, информационно - диспетчерски пункташта, машинносчетни станцешта а бюрошта а.

Институт Iалашъю хIанзарча оборудованеца. ВIашагIйоллаш латт «Минск-32» яха электронно-вычислительни машен. Еррига а укхаза хургья бархI ЭВМ.

СУРТА ТIА: информаци яшхара секце заведующи Г. Бутоваи, инженераш А. Бородавченкои, В. Капитонови «Минск-32» яха ЭВМ нийсъеш боахк.

И. ДЫНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Тхоьга яздо

ДИКАЧОА УЛЛУВ

ДукхагIа йолча клубий, библиотекай, культура ЦIеной коллективаш дика лоархIаю шоашта хьалхашка латтача декхарех. Хьаэцаргъя вай Алероевски юрта клуб. Бехктокхаме дар клуба коллективо съезда сийна тIанйца декхараш. XIаьта уж доацаш кхы а мел болх ба бе безаш! Района культура отдела комплексе баьча тIахьожамо белгалдаьд клуба коллектив декхарех лоархIаеш хилар. Укхаза болх беш я художественни самодеятельноста кхоъ кружок, кийчъяьй В. И. Ленина вахарах, балхах йола уголок, атеизма уголок, Куйбышева цIерагIча колхоза социалистически декхарех лаьца йоккха стенд. Клуба болх ди тIехь тоабара боккхача лоархIаме да общественни совето деш дола новкъостал. Каст-каста заседанеш ю клуба совето, юрта интеллигенци, кагирхой оарцагIбоах клуба художественни самодеятельность тоаяра, беседаш, диспуташ, лекцеш чакхйоах юртахошца. Иштта юртарча юкъерча школа хьехархой низаца укх шера тиъо совгIа лекци йийшай колхоза къахьегамхошта, хIаьта съезда материалашта пропаганда еш дукха болх бу. Клубе болх беш йолча хоровой, халхара, струнни кружокашка дакъа лоацаш болча колхоза къахьегамхой, юрта кагирхой, дешархой низашца клубе колхоза тайп-тайпарча производственни доакъошка концерташ тийнад. Цул совгIа хIанз хийцца болх беш я клуба агитбригада. Миччахьа а из хиларах боккхача безамца тIаэц из къахьегамхоша. XIаьта Iурра денз бийса яххалца наIараш йийлла йолча клубе шахматех, шашкаех ловза, керда газеташ, журналаш деша йиш я юртахой. Клуба болх цу тайппара дика вIаштIехьбаккхара доккха дакъа лоац заведующи волча Тумхаджиев Бухаде.

Иштта дика вIаштIехьбаьккхаб шоай болх Курчалоерча культура ЦIен барт тайнача коллективо а (директор нов. Ибрагимов, художественни кулгалхо нов. Эскандиров). Культура ЦIагIа чу ца ваьлча а ховргда доккхача сакъердамеча вахара чуенна коллектив болх дика беш хилар. Гаьнна хаза йиш я моллагIча дийнахь а музыка. Хьалхе а оттаьча расписанегIа болх беш я укхаза вIашагIъелла художественни самодеятельноста ворхI кружок. Доккха да царна хьалхашка латта декхараш. Самодеятельни артисташ кийчо еш ба художественни самодеятельноста республика нийсларгIча хьажара. Культура цIен торонашка хьежжа дикагIа йола номераш кийчъе гIерт уж. Цул совгIа, хIанз кхашкара балхаш хийцца дIадоладеннача хана, юрта боахама къахьегамхошта гIулакх де а ма дезий. Цхьабакъда артисташа творчески леладу из гIулакх. Юрта боахама къахьегамхошта цар луча концертех ший тайпара репетици хула царна. БIаргагу наха малагIа номер мишта тIаэц, малагIа бебащха йоацаш юс. XIара концерт чакхдаьнначул тIехьагIа цхьаьна йолча номера чулоацам кIоаргбеш, цхьацца яр программа юкъера дIа а йоаккхаш творчески болх бу ЦIен коллективо. Цудухьа хийцца ала йиш я аргIанарча хьажаре шоай белгала моттиг цар лаца терлургхиларах.

Культура цIагIа болх беш я хоровой, вокальни, халхара, баркъаш дахарен-тегарен, шахматно-шашечни струнни кружокаш, унахцIенон университет, юрта боахама школа. Цхьаккха а заняти дIаяхийтац цар творчески болх ца беш. XIаьта наьха сакхетам совбаккхара, къахьегамах мукъа йолча хана наха салоIам бара, наьха унахцIено лораяра беш бола из болх дукха безаш бола кагирхой, дешархой, къахьегамхой шортта ба. Цудухьа хIара кружоке дIаязбала ловш дукха нах ба. XIаьта хIанз болх беш йолча ворхI кружоке дакъа лоацаш ши бIаь совгIа саг ва.

Дика кийчъяьй культура цIагIа гойтара агитаци каст-каста еш лекцеш, беседаш ю, цу тайпара кхыйола мероприятеш чакхйоах. Ткъаь итт совгIа лекци йийшай къахьегамхошта тайп — тайпарча темаех, хIаьта Центарой, Керда вахар, Шаьла, кхыча юрташка дукха концерташ увтталаьд. Кийчъяьй Ленина цIерагIча колхоза, ерригача района укх шерарча социалистически декхарех йола стендаш, шерра пропаганда ю съезда материалашта.

Массехк дош ала доагIа из беррига болх дика вIаштIехьбаьккхача культура цIен директорах. Цlаккха а дог ца Iабаш, моллагIа а гIулакх творчески, наха тоам хургболча, пайданегIа хургдолча тайпара вIаштIехьдаккха гIерташ бу цо ший болх. Ший керттера болх барал совгIа, цунна ха карайоагIа кхыча клубийн кулгалхошта гIо де, общественни балха дакъа лаца. Из деррига а тарду цо заочни дешарца. Укх шера цун хургья лакхехьара образовани.

Дукха я тха района цу тайппара шоай болх дика вIаштIехьбаьккха клубаш, библиотекаш. Цхьабакъда, йолаш я наьха культура лакхъяра болх тесса лелабеш йола культура учрежденеш а. Цу тайпарча культура учреждениех да Шаьла районни культура ЦIа. Кхыметтал беррига советски къахьегамхой КПСС XXIV съезда накъабаха кийчо еш болча хана, хIаьта съездо болх беча юкъа чухьара а арахьара а хувцаялланзар культура ЦIен куп. Кийчъе езаш яр методически кабинет, из а кийчъяйнзар. Цул совгIа съезда сийна Культура ЦIен коллективо тIанйца декхараш а кхоачашланзар цо.

Съездо болх беча деношка вIаштIехьдаьккхадаи съездий Дворецерча передачашка ладувгIара а хьажара а гIулакх. Района культура ЦIен коллективо беш бола беррига болх хьайнцача цхьаккха а пункт яц цIенхаштта кхоачамбоацараш доацаш.

Кхы дикагIа дац гIулакхаш Центроерча, БIачи - юртарча, Майртуперча, цхьайолча кхыча юртий клубашка а. Болх лерттIа вIаштIехь ца баьккхача культура учрежденей кулгалхой декхарийла ба дIахо йодача хана шоай болх вай хано дIа ма деххара тоабе. Цхьаккха а культура очаг яц из гIулакх лерттIа оттаде торонаш йоацаш. Долче, цар декхар да культпросвет болх дика беча учрежденей опытах пайда а эцаш шоай болх тоабе.

С. ЯКУБОВ,
Шаьла района культура отдела инспектор.

МЕХКДАЬТТА ТОННАШ СОВЪЮВЛ

Укх шера тIанйца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаяьй «Октябрьнефть» НГДУ районни инженерно - диспетчерски службай коллективаша. Цу яхье хьалхара моттиг лелаю А. Л. Патуров керте латтача районни инженерно - диспетчерски служба мехкдаьттахоша. Ер шу доладелча денз цар планал совгIа даьккха «Iаьржа дошув» 4500 гаргга тонн я. КарагIдаьнначох кхоачам ца беча мехкдаьттахоша укх деношка хIара сменах нормаш тIехкхоачашъю. Заданел совгIа доах итташ тоннаш мехкдаьтта.

Ши-шегIа хьахулаш дац уж къахьегама толамаш. Цун керттера бахьан да мехкдаьттахоша шоай торонех бизза пайда ийбар, дикагIйола технологи производствана юкъе кхахьар. Скважинашта эксплуатаци яра режим телхаяц, хьадоаккха мехкдаьтта совдаккхара йолча прогрессивни методех бизза пайда ийбу, иштта кхы дIахора мероприятеш чакхйоах.

Ер шу доладелча денз 18 геолого - технически мероприяти чакхъяьккхай цу службе. Из бахьан долаш дикка тIакхийттад хьадоаккха мехкдаьтта. Уж къахьегама толамаш доахача дика болх барца белгалъяьнна я мастер-коммунист А. Л. Ананьев керте латта бригада. Цо планал совгIа укх шера даьккха мехкдаьтта 3 эзар совгIа тонн я. Иштта дика къахьегаш я мастер Дроздов керте латта бригада а.

Дегаш ураэтта къахьегаш ба мехкдаьттахой КПСС XXIV-ча съезда решенеш сийленца кхоачашъяра.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

СОВХОЗ КЕРДАЧА ПЯТИЛЕТКЕ

1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара планах йолча Директиваш тIа белгалдаьд дIаяхача пятилеткаца нийсдича укх пхе шера юртабоахам 20—22 процент дегIабоагIаргба аьнна. Из гIулакх кхоачашдара дукха къахьега деза лаьтта хьаьндара, севооборот нийса хилийтара, техниках бизза пайда эцара.

Йоккха яц тха «Красноармейский» совхоз. Деррига а 2800 гектар да тха кхаш. Бакъда цу лаьттах бизза пайда эце тхона шортта тоаргда хьайбашта доакъар, ялат. Дулха лаьрхIа хьайбаш кхоаба совхоз ма йий тха яр хIанз.

Района паччахьалкхенга дохкача дулхах 80 процент алхха тха совхозо дохк. ДIадахача шера планах 800 тонн дохка дезача совхозо декхар 814 тонн дулх. Укх шера хьалхарча квартале дулх дохкара план ханал итт ди хьалха кхоачашхилар. XIанз ах шера план кхоачашъяра гарга гIертад тхо.

Дулх дукхагIа хилийтара боккхача лоархIаме да хьажкIий доакъар. Из дика кхета а деш хьалхxe а йоакхо е болабеннаб тха механизатораш. Хьалхxe а тоаяь дIаоттаяьй техника, хьажкIаш лелаю звенош вIашагIъеххай. Царна керте оттабаьб дикагIа бола механизатораш Асхабов Шамсуддин, Цакаев СаIид, Янхотов Аьхьмад, кхыбараш. 400 гектарах хIаране тIара планах 27 центнер чуя езача 30 центнерал кIезигагIа уж чу ца я дош декъад цар.

Фу декхараш да укх пхе шера тха совхоза хьалхашка латтараш? Паччахьалкхенга дулх дукхагIа дохкара тхо декхарийла да 19138 тонн кIаи мукхи, 5700 тонн хьажкIаш чуя. Денна дош кхоачаш де тха торо йолга хьахьокх дIадахача шера даьхача толамаша. Юбилейни шера планах 3164 тонн ялат дакха дезача оаха чудера 4503 тонн. План 142 процент кхоачашйир. Цу тайпара толамаш даха тха вIаштIехьа доал севооборот нийса лелаярах. Нагахь санна хьалхагIа ялаташ 50 процент долча кхашка тIа дувш хиннадале хIанз цар дIалоац 65 процент лаьтта.

Цахаддаш йоакхо ю оаха механизатораш Iомабара а. ДукхагIча даькъе кагирхой Iомабу оаха цу гIулакха. Масала, совхозе вейза на Iеш районе а цIи хеза бригадир ва комсомольски кагирхой бригадана керте латта Машаев Сулейма. Цун бригада хIанз сихонца бIаьстан балхаш деш я. ДIадахача шера хIара гектара тIара 28,6 центнер ялат, 41,1 центнер хьажкIаш чуйийнар цар. Укх шера уж кхы а дикагIа хьувкъийтара оарцагIаьннай бригада.

Цу бригадана чуйоагIача Асхабов Шамсуддина звенос дош деннад хьажкIаш йийнача 110 гектарах хIаране тIара 45 центнер хьажкIаш чуя.

Иштта лакхара декхараш оттадаьд шийна хьалхашка Кадыров Хьусейна звенос а.

Алхха укх цхьан шера 3492 тонн ялат даккха декхарийла я совхоз хIаьта паччахьалкхенга 860 тонн дулх дохка а деза.

Парте XXIV съезда материалаша деган гIоздахарагIа кхы а лакхагIа декхараш тIанйцад совхоза къахьегамхоша. Масала, укх шера 4004 тонн ялат чуда, вешта аьлча планах доагIачул 15 процент дукхагIа. Ялат алсамдаккхарца цхьана оаха лерхI шортта моша доакъар а, сийлос а, йол а хилийта. Цу гIулакха а дика кийчо яьй. Доакъара хьажкIаш дIаювргйола лаьтта шортта минеральни, моттигера удобренеш ехка хьаьндаьд. XIара шера кхашка дIакхухь 490 тонн минеральни, 2000 тонн моттигера удобренеш. Цунга хьажжа лакхлу хьувкъам.

Укх шера кхашка оаха ехкай 620 тонн минеральни 4000 тонн моттигерен удобренеш.

Хургболча хьувкъама тешаме, лард я из.

Деррига деш а де лерхIаш а мел дола гIулакхаш совхоза болхлой собранешка дийца а, партийни организаце къоабалдаь а да. Цхьаккхе хIама кходергдац оаха парте XXIV-ча съезда сонамаш кхоачашдара тхоашкара доагIа дакъа юкъе дахьара.

Г. КУЮМДЖИЕВ,
Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза керттера агроном.

Пайдане гIулакх

Вай республика городашка, юрташка кооперативни организацей дукха столовеш, кафеш, чайнеш я. Иштта болх беш я маькх ю заводаш, районни заготконтораш. XIара дийнахь цига Iов тайп-тайпара кхачан продуктай отходаш.

Соахк тха Респотребсоюза кулгалхой уйла е баьлар фу дича бакъахьадар — теш царех пайда эцара, яхача дешо. Дагабаьлар уж юртбоахама Министерства болхлошца а. Цул тIехьагIа социам бир отходаш зехьа йовргйоацаш хьакхарч кхоаба къаьстта база вIашагIъйолла.

Из гIулакх пайдана хилара тешал ду массехк цифра йоалаергья аз. ДIадахача шера базе чу оттайир 1441 къона хьакха. Шу чакхдоалаш яьча итого хьахьекхар хьакхарч кхабара план 110 проценти царна дозал тIакхетийтара план 148 процентн кхоачашъяьлга. Вешта аьлча цу гIулакхо торо хилийтар 906 центнер маьха дарегIа дола дулх тIатоха. Чуоттаяь кхоабача хьакхарита дIадахийтар 721,3 тонн комбинированни доакъар. 300 тонн кхачан продуктай отходаш.

Отходаш базе хьатIаозара юкъе эзар говр-вордаш, автомашенаш. Отходаш хьакхахьара эша фляташ, кхыйола тара Iалашъяра новкъостал дир тха кхачан предприятеш йолча юртий боахамаша.

Потребительски обществаша вIашагIъеххай хьакхарч кхоаба итт пункт. Царех цаI Гудермессе я. хIаьта иштта Науре, Сунженски, Шелковской районашка я.

Пункташта юхxe я отходех хьакхарчшта чIоагIа пайдане бола кхача кийчбу кухнеш, доакъарах етта витаминаш, тайп-тайпара металлаш доахка тух.

ИIайхача хана хьакхарч дIаюг яжа моттигаш йолча лагерашка. Цу хана дукха а комбидоакъар кходе торо хул.

Паччахьалкхенга дукхагIа дулх хилийтара ерригa торонаш юкъе йоалаяра тIахьехача парте XXIV съезда материалашта жоп а луш, укх шера къаьстта дика къахьег Каргалински потребительски обществан Сунженски РПОИ коллективаша. Цига белгалбаьнна свинаркаш ба Афанасьева, Есандова, Чумпалова, Морозова, кхыбараш.

Доккха декхар да Респотребсоюза чуйоагIача кхачан кооперативни организацеша шоашта хьалхашка оттадаьр. Укх шера хьалхарча ах шера чуоттаяь йорста а яь паччахьалкхенга дулха йохкаргья 1200 хьакха. Царна тIакхетийта лерхI 600 центнер дозал.

Маьха дарегIа дола хьакхий дулх отходех пайда эцарах хургдола гIулакх вIаштIехьдоаккхача доккха дакъа лаьцар общественни кхачан отдела заведующи хиннача К. С. Штапова. XIанз ше пенсе вале а сатийна Iеш вац из. Хов къаьнача коммуниста иштта хьакхарч лелаяр мел пайдана да.

Доккха баркал ала доагIа хьакхарч лелаю пункташ йолча юрташкарча боахамий ветеринарни болхлошта. Шоай мукъа мел йола ха цар дIахьу тха хьакхарч лелаерашта юкъе. Хьайба цамогаш хинна моттиг нийсъелча сиха оарцагIа а боагIа уж.

Хетаргахьа бакъахьа хургда республика ерригача районашка кооперацеша хьакхарч кхоаба пункташ вIашагIъеххача.

М. ТАНГИЕВ,
Респотребсоюза инженер.

ДОАГIАШ ДЕННА СОВГIАТ

Хила ца дезар хиннад. Саувзаш улл унахо. Хала да цу хьала тIа эттача унахочунна гIо де. Молхаш инъекцеш, кхы тайпа дарбаш; цох а кхоачам хилац цхьайолча хана. Цу хана накъадоал сага цIий. Унахочоа из лу донораша—сийрда цIена уйлаш, нахах дог лазаш болчар.

Вай республике кIезига бац донорски цIий телаш бола нах. Наурски района донорашта юкъе белгалъе елаш я Рязанцева Агрепина Афанасьевна. Итт шу да унахошта ший цIий цо тела. Массехк шу да М. Гудкова, Л. Божко, Н. Неткачева, кхыбараш унахошта шоай цIий тела болабенна а.

Массехк ди хьалха Наурски станица культура ЦагIа совгIаташ делар дикагIа болча донорашта. Мах боацаш цIий теларах А. Рязанцевайна «ЦхьоалагIча степена донор» яха дошо медаль елар. Ткъаьнел совгIа болча донорашта шоллагIчеи кхоалагIчеи степена медалаш елар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) донораш М. Гудкова, Н. Неткачева, А. Рязанцева, Л. Божко.

А. МАШКОВА сурт.

МАЙНА—СИЙЛЕН СОВГIАТ

Дунен халкъашта юкъерча дезача цIейна ЦхьоалагIча майна къахьегама совгIат кийчдара шерра социалистически яхь йоаржаяьй Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкай, цехий коллективаша. Яхье хьалхара моттиг лелаечарех я ханал ах бутт хьалха бнъ бетта задани кхоачашъяь Р. Н. Пиркиси, А. И. Дегтеви керте латтача установкай коллективаш. XIанзалехьа май бетта чотах арахийцай эзараш сомий маьха мехкдаьтта продукци. Царел дукха тIехьайнсац П. И. Румянцев керте латтача цхьоалагIча цеха коллектив а. 16-ча апреле кхоачашъяьй цо товарни продукци арахецара 4 бетта план. Иштта дика къахьег В. Н. Исаев, И. Н. Волняков керте латтача установка технологаша. 19-ча апреле денз тIабоагIача бетта чотах мехкдаьтта продукци арахецаш ба уж.

Л. БАГРИНЦЕВА,
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода планови отдела экономист.

ЯХЬО ХЬИНАР СОВДОАХ

Дикача къахьегама толамашца накъайоагIа ЦхьоалагIча майна Грозненски химически комбината дуккхача цехий коллективаш. Белгалъяьнна дика къахьег полиэтилен арахецача Ю. В. Данчекос кулгалдеча № 131 йолча цеха коллективо. Лакха дикал йола полиэтилен арахецача бнъ бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй цо. Планал совгIа цеха химикаша арахецаргъя эзараш сомий маьха продукци. Иштта дика къахьегаш я И. Д. Шевляков керте латтача производствам В. А. Македонов кулгалдеча цехеи коллективаш а. Цар а шоай бнъ бетта заданеш кхоачашъяьй.

А. РОМАНОВА,
тха штате йоаца корр.

ГОРОДО ЮРТА

Дуккхача хана денз хьадоагIаш да «Грознефть» объединене чуйоагIача Старогрозненски автотранспортни конторан Наьсарен района «Октября 40 шу» совхозен коллективашта юкъера доттагIал. XIара шера кхашкара балхаш сихделча техникаца, нахаца новкъостал ду старогрозненцаша юртабоахама къахьегамхошта. XIанз бIаьстан балхаш дIадоладеннача хана а арешашка гуш я «ТМ-100» яха боккха цIиз бола ялх трактор.

ХьажкIаш а кхыйола культураш а дIаера лаьтта тоадеш я уж. XIара дийнахь планах 8 гектара йолча 10—12 гектар лаьтта оах дикагIболча трактористаша СалгириевгIар Сайден Мусаси, Абубакаров Умалата, Сорокин Григоре, Ибрагимов Шамхана, Мусаев Заиндина.

XIанзале 1500 гектар оахам даьд цар.

Шоай балха толамаш цар хетаду ЦхьоалагIча Мая цIейна.

А. ТИЩЕНКО.

ДОАКЪАР СОВДАККХАРА

Парте XXIV съезда решенешта жоп а луш, тха района колхоза а совхозий а къахьегамхоша шоашта хьалхашка декхар оттадаьд юкъарча хьайбаштен наьха доалахьарча доаханеи шортта доакъар хургдола хьалаш Iалашде. Цу гIулакха шеръе еза даьгIенаш. Къаьстта йоакхо е еза культурни даьгIенаш дукхагIа хилийтара.

Доахан дажа дIауха ялх бутт а юкъе лаьцача района боахамашкарча 11571 хьайбана эш 104040 тонн моша доакъар, хIаьта боахамашкарча жена эш из 35460 тонн.

XIанз иззал кийч дац из. Эшача 143500 тоннах 59000 тонн мара Iалашде торо хилац. ТIаккха наьха доалахьа долча хьайбашта геттара кIезига хул доакъар.

Юкъера лаьрхIача шоай доалахьа хьайбаш долча наха 100000 тонн гаргга доакъар эш. Из хилийтара бизза пайда эца беза цонех.

МалгIабика а Вознесеновске а бахараша шоай божа боажабу босашка. XIаьта Долака, СоагIапча, Инаркъе бахача наьха божа боажабара кIезига я хIанз йолаш йола моттигаш. Из бахьан долаш совхоза ялаташ тIа долча кхашка доахан тIа ухаш моттигаш нийслу.

Доакъар Iалашдара балхацара кхоачамбоацараш дIадахара хIанз сихха де дезар да культурни даьгIенаш дукхагIа хилийтар. 14245 гектар долча лаьтта дIайийнача массехк шера тIаювлача баьцах эца пайда совбаккха беза. Баьцаш цийлхъеннача метте уж тIае еза.

Иштта пайда эца лерхI районе бобови культурех а. 1000 гектара тIа кхею уж ялата, 1000 гектара тIа йийнай кенах мукхах зеш.

«Ингушский» совхозо паччахьалкхенгара нйцар кIай донник яхача баьца 18 центнер, Iаьржа мятника 6 центнер, кхыча баьций 30 центнер ги. Из деррига дика тIа а даьннад.

Иштта йоакхо а еш болх дIахохьой района хьайбаш диза а дарста долаш Iангара дувргда.

А. ДАСКИЕВ,
МалгIабика района юртбоахама управлене керттера агроном.

БОЛХЛОЧУНГАРА ДИРЕКТОРГА КХАЧЧАЛЦА

Директор ший кабинете а ца хинна, завода капитальни гIишлошъеча отделе дIачуваьлар со из цига вий хьажа.

— ...XIара денна, Iуйрийна ше балха хьавеча кабинете цхьа кIеззига хв а яьккхе, цехашка ваха, фул - малад хьажанза Iац Николай Кондратьевич, — аьлар цу отдела начальника А. С. Льянова.

Цига со латташ директор кхайк аьина, секретара дIачувийхар со.

Йоккхача кабинете ше цхьаь ва гIар Колесников. Хьал а гIетта кулг а луш безаме тIанйцар со цу юккъерча дегIарча саго.

Се вена гIулакх аз дIадийцача, Николай Кондратьевича аьлар:

— Фу аргда аз сайх? Хьаьнала болх беш миллионаш ма бий вай. Цар ца дер, царна ца довзар лац сох дувца... XIаьта цхьаболча вай денал долча наьха санна, бIаьха никъ баь а яц са биографи. Дитъ-пхе шерагара дIанйккхача, массе а хана укх цхьан заводе болх беш хьавоагIа со... Цхьа дукха хIамаш дагедоахкача сага белгалонаш гора мордаш хобадала деннача цун гергачв юхь тIа. Вахар атта, дас, нанас мел эшар лоаттадеш кхийнарех ваи хьо аьнна дагадехар сона.

Вахаре халонаш кIезига нийсъеннаяц Колесниковна. Цун диьлагIа шу долча хана 1914-ча шера хьайнача империалистически тIем тIа вуг Николай Кондратьевича да. Хала бус дезал, уж бахача юртара кхы дуккха бараш санна. Кер биззал даа хььна, мерза, дегIи когаши къайладаххал лерттIа тIадувха хIама ца кхоачаш дIайода цун бера ха, дуккхача кхыча ахархой берий яр санна.

ЛерттIа деша мукъавитаи кхуш воагIа эIамига саг цIагIа йоацача торон. Юртара дIавода из, 1929 шера городе Луганске вагонашта ремонт еча заводе слесара учениккалла балха отт, цу городерча машенаькъа техникуме заочно деша хо.

Из йисте яьккхачул тIехьагIа, хьалхагIа Бочкарево (УССР) яхача станце депон тIаккха Луганскерча Октябрьски революце цIерагIча паровозаш деча заводеи машенист волаш болх бу Колесникова. Краматорскерча машенаш еча институте заочно деша а вагIаш. XIаьта 1934 шера цу заводе сменни инженералла оттаву из. 1935 шера ше деша вагIа институт Донецки индустриальни институтах дIатехача, цига очно деша дIавода Николай Кондратьевич 1938 шера чакхйоаккх из.

Цу городерча ВЛКСМ 15 шу дззара цIерагIча заводе инженер-конструкторалла балха вохийт Колесников.

Цига болх беш шу даьнначул тIехьагIа, СССР наркомтяжпрома указанегIа, хIама дика довз инженер-механик хиларах гарра, Грозне «Красный молот» завода воккхагIвола инженер-конструкторалла хьожаву Николай Кондратьевич. Вай мехка мехкдаьтта дукхагIа даккха а чакхдаккха а доладаь ха яр из. XIаьта декхар кхоачашдара керда машинаш, оборудовани эшар. Из гIулакх тIадилла вайтавар Колесников заводе.

Ди а бийса а ца къовсаш чуйинна къахьег къонача конструктора керда машенаш хьаеш. Творчески инженер хиларах тарра дIавовз из коллектива.

Фашисташа вай мехкана тIом хьоабаьча хана завода керттерча инженера заместитель вар Колесников.

— Вай мохк дIалаца, советски нах лоал оттабе, социалистически строй йохаяь дIаяккха тIавенача моастагIчоа юкъарчал доацаш духьал отта безам бар са а, — яхаш дувц Николай Кондратьевича. — ТIем тIа вахар ловра. Сай уйла аз дIайийцача, сога аьлар, тIом бе нах меттел, тIом дIабара герз эшилга а ха деза хьона, хIанзалца маьршача къахьегама эша машинаш еш хье хиннавале а, хIанз герз хьаде доладе деза. Со, инженер Войницкий, кхы дуккхадараш а тIем тIа ца дохийташ дитар.

«Красный молот» завод герз хьаде йолаялийта езар фронта — герз эшар Цу хана завода керттера конструкторалла оттаву Колесников.

Фронта заказаш кхоачашдеш дийнахь а бус а гIера ца бовлаш къахьег инженераша, техникаша, сменагIа 3—5 норма кхоачашъю

ОЧЕРК

болхлоша. XIаьта тIом Грозненa гарга гIертача, «Красный молот» завода болхлой моастагIчоа духьалъотта кийчлу...

Даьхено шийна гIадилла тIема декхараш диза кхоачашду заводa коллективо; герзаца бIухой Iалашбу, ши эзар совгIа саг тIем тIа вода укхазара.

Гитлеровски Германи эшаяь вай котдаьнначул тIехьагIа, завода болхлоша мехка цу хана мехкдаьтта - газовой, мехкдаьттахиме промышленность дегIайоалара эшь оборудованни машинаши хьаергйолаш чехка юхаметтаоттаю шоай предприяти. Цу боккхача, бехктокхамерча, сихха кхоачам бе безача балха юкъе доккха дакъа лоац Колесникова, завода керттера механик, керттера инженер волаш.

Производство дика йовза а организаторски талант йола а саг хиларах гарра 1948 шера «Красный молот» завода директоралла оттаву Колесников Николай Кондратьевич. Ер ткъаь кхоалагIа шу да цо из бехктокхаме болх бу.

ДIаяха пятилетка заводо кхоачашйир 1970 шера 18 декабре, хIаьта цун литейнии кузнечнии цехаша — 5-ча 21-ча ноябре. Пхе шера завода коллективо производства боарам 32,8 процент, къахьегама овсарле 31 процент лакхйир. Уж боарамаш планал тIех да.

Даьхено боккха мах баьб завода коллективо баьча беркатерча балха. Мехкдаьтта, газовой, мехкдаьтта химически промышленноста эша керда чсалхане оборудовани арахецара пхе шера плана заданеш толамца кхоачшъярах укх шера СССР Лаккехьарча Совета Президиума УказагIа Октябрьски революце орден елар «Красный молот» завода.

Дика дIадоладаьд завода коллективо кердача пятилетка хьалхара шу. Завода цехаша, отделаша, участкаша, пролеташа съезда сийна шоаш тIанйца доккхий декхараш толамца кхоачашдир.

Завода болхлоша уж доккхий гIулакхаш кхоачашделга вIаштIехьдоаккхача ворхI бIаьи ах бIаьи совгIа саг юкъе волча партийни организацеца оагIув а лувцаш боккха организаторски болх бу Колесникова, массанахьа кхоач цун бIарг. Хаддансa йоакхо ю инженерий, техникий, болхлой говзал лакхъяра, къахьегама хьалаш тоадара, керда техника юкъейоалаяра, къахьегамхоша культурни салаIара, цар политически кхетам лакхбара. Заводе я тайп-тайпара курсаш дукха болхлой ба вузашкеи техникумашкеи заочно дешаш, завода территоре тIа я йоккха технически библиотека. ДIадахача шера болх бе йолалийтар 200 сага цкъара Iохайна хIама даа моттиг йола шоллагIа столови. Укхаза болх беш я йоккха поликлиника, хIаьта цехашка —медпункташ. Завода къахьегамхошка культурни салаIийтара яь йоккха культурни спортеи дворецаш, ахканара кинотеатр да, хIаьта цар берашта — городской хьисапера пионерски лагерь.

Дуккхача къамех бола завода эзараш болхлой цхьа вежарийи йижарийи санна барттайна къахьегаш ба. Дукха ба укхаза заводе, Грозне меттел, республике а цIи хеза болхлой.

ЧIоагIа дегIабенаб завода рационализаторийи изобретателийи болам.

Цу болама, творчески технически балха юкъе доккха дакъа лоац Колесникова ше а. Татаре, Башкире, СибарегIа мехкдаьтта доалла йоккхий моттигаш гучаяьлча, мехка хьалхашка эттар болх беш йолча скважинашкара дукхагIа мехкдаьтта даккхара декхар — тIоанаш хица дохадара оборудоване комплекс хьае езаш яр. Из хьаелга тIадиллар Колесниковна мехка дикагIа болча цу гIулакха Iилмахошца цхьана.

— Хала, дукха къахьега, тохкамаш де дезаш гIулакх дар из, — йоах Николай Кондратьевича. — Бакъда, цхьан шеран ах шеран чIоагIа къахьийгачул тIехьагIа, оаха хьа а яь, болх бе йолаялийтар из комплекс.

1968 шера хьайийллар газаца дукха сернисти соединенеш йола газ йоалла Оренбургски моттиг. Из караерзаяра хьае йийзар чоалхане, уникальни йоккхача давленеца болх беш йола, коррозена духьал отталу оборудовани. Из бехктокхаме декхар тIадиллар «Красный молот» завода инженераштa. Из декхар дика кхоачашдаьд Колесникова хьалхле а лелаеш.

Н. К. Колесникова цIаккха а дицдалийтац юрта боахама новкъостал делга. ДIадахача шера минеральни удобренеш арахецача мехка цхьайтта предприятега кхаьчар заводо яь аппаратура, «Сельхозтехника» дукха заказаш кхоачашдир.

Завода коллективо шефски новкъостал ду «Староюртовский» совхоза.

Боккха общественни болх бу Н. К. Колесникова ше парте Грозненски горкома член, къахьегамхой депутатий Грозненски горсовета депутат хиларах тарра. КПСС XXIII съезда делегат а хиннав из.

Даьхено боккха мах баьб цун балха. «Къахьегама Цlеча Байракха», «Знак почета» яха орденаш, «За оборону Кавказа», «За доблестный труд в Великой Отечественной войне» яха медалаш, РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота еннай цунна.

Ю. ЧАХКИЕВ.

ПЛАНАЛ СОВГIА

КПСС XXIV съезда сийна яьржача социалистически яхье къахьегама доккхий толамаш даьхар Грозненски горпищеторга коллективо. 100,8 процент кхоачашйир кердача пятилетка хьалхарча квартале Грозне рча къахьегамхоша кхачан товараш дохкара план. ХIаьта апрель бетта дIалахача деношка а шоай балха темпаш лох ца йолийташ хьайоагIа из коллектив.

Парте съезда сийна яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар Айдамиров Махьмада кулгалдеча № 41 йолча тика коллективо. Товарооборота квартальни план 23 марта кхоачашъярах торга карара - кара тела ЦIе байракх елар цунна.

ИйслагIча пятилеткагIа хIанз дIаяхача ханара товарооборота план тIехкхоачаш а еш бе безаш хинначул паччахьалкхенна итташ эзараш сомий пайда баьб А. Петросяна кулгалдеш волча № 77 йолча, Н. Сиюхов керте латтача № 67 йолча, Г. Абрамяна доал деча № 87 йолча, иштта кхыча тикаша.

М. БОТОВ.

«ЛОКОМОТИВ»—ДИКАГIДОЛА ПЕНГАЗЕТ

Парте Октябрьски райкомо хIара шера районий предприятеи пенгазеташка хьажар чакхдоаккх.

Укх деношка Н. К. Крупская цIерагIча машиннаькъахой культура Двореце дуккхача предприятеша, учреждениеша хьокха оттадьдар шоай пенгазеташи сатирически листокаши.

Октябрьски районе дикагIча газетах лаьрхIад Грозненски локомотивни депо арахеца «Локомотив» яха пенгазет. Дика хиларца белгалдаьд иштта СевкавНИПИ «Мехкдаьтта даккхара», Нефтегазпромавтомата «Автоматизаци», лаьрххIа йолча проектно-конструкторски бюро завода «Приборостроитель» яха газеташ.

Общественни хьажара хьахьекхар Грозне станце. кхыча предприятешка арахеца пенгазеташ масаза ханахьа арадувлаш ца хилар, критически материалаш кIезига хилар тоъаш боацилга газет хьадераш.

А. ФЕДОРОВ

КАМЧАТСКИ ОБЛАСТЬ. Сероглазка яхача юртара ший причале кхаьчад Ленина цIерагIча чкъаьрий лувцача колхоза «Ленинец» яха доккха морозильни траулер. Чкъаьрий лувцараша сийленца кхоачашдир КПСС XXIV съезда сийна тIаийца декхараш. Ер шу доладелча деиз экипажа 21.700 центнер чкъаьрий лаьхад. ТIаийца хиннача декхарел 1700 центнер дукхагIа да уж.

СУРТА ТIА: «Ленинец» БМРТ тралови мастер Борис Ильченко (аьрдехьарвар), чкъаьрий лувцача А. Булатовцен В. Комаровцен.

Ю. МУРАВИНА сурт
ТАСС фотохроника.

ПРОФЕССИИ ЮКЪЕРА ОБРАЗОВАНИИ

СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕРГЬЯ

Керда саг хьалкхевеча КПСС XXIV съездо кердача пятилетко коммунизм хьалъеча белгалдаьча наькъех паI ба берригача кагирхошта юкъера образовани ялар.

Нохч-ГIалгIай АССР профтехобразоване система дерригача доакъой теркам тIаберзабаьб хIанз из доккха а бехктокхаме а декхар кхоачашдара. КПСС обкомеи Нохч-ГIалгIай Министрий Советеи решенега хьежжа оттаьча кердача пхе шера плана тIа республика профтехобразоване управлене белгалдаьд дуккхача дешара заведенеех юкъера образовании, хIаьта материальни хьалаш хьакхолла лаьрхIача кагирхошта квалифицированни болхлочун профессии лургъйола профессиональни - технически училищаш е.

Парте белгалдаь кIоарга чулоацам бола из гIулакх вахаре чакхдоаккхача хьалха латтарех я Грозненски № 5 йолча юкъерча профессиональни - технически училища коллектив.

ШоллагIа шу да цу училище юкъера образовани йола лакха квалификаци йола монтажникий кадраш кийчъю. Из доккха гIулакх кхоачашдеча цу училища болхлошта новкъостал ду базови предприяте № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене. Шоашта кадраш кийчъеча училища дешара - производственни база шеръяра из вай ханарча дешара мастерской, кабинетий, лабораторей технически средствашца IалашЪяра доккха гIулакх даьд цу управлене.

Болхлой-гIишлошъерий юкъера образовани йола кадраш кийчъергйолаш дешар вIаштIехьдоаккхаргда укх шера городской №11 йолча профессионально-технически училище в. ХIанз цу училищана кердача здание комплекс хьалъяьй СССР Минпромстроя гIишлошъеча организацеша. Училища доалахьа я хIанз дикача оборудованеца кийчъяь вай ханара мастерскеш, кердача дешара корпусе дIанийсъяьй дерригача общеобразовательни предметий кабинеташ, общежитена лаьрхIа хьалдаь кхозза вIаштIарадаь шиаш цIеноч. Цхьабакъда, дIахойолача хана училище кхы а дегIаяра планашка хьежжа Нохч-ГIалгIай АССР гIишлошъеча Управлене базови предприяти декхарийла я училища дешара база махулла шеръе, хIаьта дешара корпуса хьатIадеш дола цIеош укх шера хьалдаь даха.

Укх кердача пятилетке оахв лерхI городерча профтехучилищаех кхы а ялх юкъера образовани йола квалифицированни болхлой кадраш кийчъярга яха. Царех и маьхкдаьтта доаккхача промышленноста кадраш кийчъю № 4 йола училище. Бакъда из гIулакх кхоачашдеча а чIоагIбала беза училищанеи базови предприятенеи — «Грознефть» объединени — юкъера боккъалара бувзам. Из объединени я училищана дешара корпуса цIенош хьалдер. КПСС XXIV съезда решенеша дIадех уж балхаш дикка сихдар, цудухьа ший база паI мара профтехучилище йоаца «Грознефть» объединени декхарийла я уж балхаш укх шера чакхдахара торонаш лаха. Вай республике керттера промышленность я маьхкдаьтта доаккхар, долче из я съездо белгалдаь декхараш кхоачашдара къовсам къаьстта лира лоаттабе безар.

Наьсаререча № 14 йолча профтехучилище хIанз машинашъерий кадраш кийчъю. Бакъда укх пятилетке из училище а яргъя юкъера образовани йола машенашъерий кадраш кийчъярга — дешара - производственни мастерскеш хьалъяь яьлча. «Электроинструмент» завода дирекце боккха теркам тIабохийт цу гIулакха, гIулакх довзарца къестаду училище болх вIаштIехьбаккхара, училище дешара - производственни беза шеръяра дешаш. Училища а завода а кулгалхоша шоай хур де деза, лерхIача тайпара, 1972 шера училище кердача тайпара болх бе йолаялийтара.

Укх гарггарча цхьан - шин шера Калиновски № 2 йола юртбоахама профтехучилище а яргъя юкъера образовани йола кадраш кийчъярга. Училища доалахьа а я хIанз юртбоахама низ болча техника парк, 1100 гектар оахача лаьтта дешара боахам. Из вай ханара техника маярра караерзае, агрономически Iилмана укх тIеххьарча хана карагIдийнараш толамца производствана юкъехкахьа йиш яц, нагахьа санна юкъера образовани йола механизаторски кадраш кийчъеш ца хилча. Цу гIулакха Нохч-ГIалгIай юртбоахама министерства де дезар фуд аьлча из да училища дешара - материальни база шеръяр. Декхар лат укх шерре а дешара корпус хьальяь яккхарах.

ДIахо йодача хана кхы тIехьатетта йиш йолаш дац Серноводски юртбоахама профтехучилищана дешара база вIаштIехьъяккхар я. Юртбоахама Министерства ла йиш йоацача тайпара тIехьатетт из гIулакх къоастадара дош. КПСС XXIV съезда резолюце тIа белгалдаь ла укх кердача пятилетке берригача наха юкъера образовани яларга довлар. Цудухьа парте боккха теркам тIабохийт юкъера образовани луш йолча профессионально - технически училищай сеть шеръяра. Цу гIулакхо базови предприятей, управленей, Министерствай кулгалхой декхарийла бу училищай дешара-производственни базаш шеръяра сухулбе. ХIана аьлча профтехучилищаша кийчъеш йола кадраш, цу предприятешка, управленешта, Министерствашта кийчъеш я.

БархI шерарча школера дийша баьнна кагирхой ба керттерча даькъе профтехучилищашка дешаухараш. ХIаьта царна юкъера образовани яла еза. Цу гIулакхо бехктокхаме бу «Грознефтехимзаводы» объединене, «Чечингсельстрой» треста кулгалхой № 28, 13 йолча профтехучилищашта дешара - производственни база кийчъяра. Уж училищаш хIанз а кIезигдукха уж дIатарлургъяцар - хьох аьнна хетача помещенешка дIанийсъяь я. Дешара процесс лерттIа вIаштIехьяккхара эшаш дола хьалаш дац цар чу. Цу гIулакха уйла е еза Нохч-ГIалгIай коммунальни боахама Министерства кулгалхоша а. ХIана аьлча царна кадраш кийчъю № 26 училище а яц кхы дикагIа хьалашка.

Нохч - ГIалгIай АССР профтехобразоване управлене чубоагIача дуккхача болхлоша къоабал а яь тIаийцай КПСС XXIV съезда решенеш. Цудухьа тха декхар да болхлойи ахархойи кадраш кийчъяр шердарал совгIа цар знаней боарам лакхбар а. ХIаьта из кхоачашде йиш яц, нагахьа санна ерригa училищаш юкъера образовани йола специалисташ кийчбарга ца йоале. Дош латт таханарча халкъа боахаме къахьегара кийчбеш болча болхлой специальни, политически, общеобразовательни знаней боарам лакха хиларах. Цу гIулакха хиланза даргдоаца хьал да училищаштеи базови предприятештеи юкъера бувзам чIоагIа хилар.

Профтехобразоване система хьакъехьара парте съезда решенеш кхоачашъяра хадданза йоакхо е еза партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша.

Д. ЛОПАШОВ.
Профтехобразоване управлене начальника заместитель.

НАЬСАРЕРА ЛОР—IИЛМАЙ КАНДИДАТ

Дийша нах дукха хиларца вай мехка шийханнара йолча городашца къовса йиш йолаш я къона город Назрань. Тайп - тайпара институташ яьха наьсархой дагарбе атта дац. Цу юкъе гIолла шорттига дейIаухаш доагIа аспирантий, Iилман кандидатий мугIараш. Дукха ха йоацаш шиъ мара вацар. ХIанз кхоъ ва уж. Цу кхоалагIчох къаьстта дош ала доагIа, хIана аьлча по Iилме диллала такилг ший тайпара белгала да, хIаьта атта дилла а дац. ГIалат ца доалийташ вIалла тIера ца воалаш ший болх хьабеча сагах: ший професси дег чу йижай, езаенний цунна, оал вай. Из никъ ба Наьсарерча района больница кертерча лора заместитель волча Вишегуров Хьамида шийна хержар. ХIаьта школа парта тIара гIеттача денз мела йоккха хало духьал яьннаяр аьнна нокъзар ца воалаш хьа а воагIа. Караганде медицински институте деша вагIаш цхьа бIаь бахьан нийсделар цунна цигара дIаваха, царех керттера дар дезалга хинна хало, йоаца торо а йолаш. ХIаьта а тIехьашка валацар. Бийсанна грузчик, пожарник, хаьхо волаш болх а беш дезал кхоабаш йистеяьккхар институт. Цхьабакъда деша вагIача хана а хиннав Хьамид преподавателашка сатувсийташ.

ЧIоагIа къахьегамах, творчествах биза дIаболабелар цун никъ институт яьккхачул тIехьагIа. 1969 шера Ростове кепатеха цхьа зIамигача брошюра хьисапе дола пригласительни билет улл сона хьалхашка. Из хул Iилмана кIоаргбеннача хаяхача нахаца йоккхача научни конференце медицина проблемаш кэшача дакъа лоацаш. Медицински литература юкъе йода цун цIи. Из я дукха ха йоацаш Караганде арадаьннача дарбан керда методаш ювцача книжка тIа. Хьамида Iилма проблемех йола уйлаш ювц 1968 шера Ростове арадаьннача «Медицински Iилма-тохкамеи института конференце материалаш» яхача книжка тIа.

Атта дац Москве арадувлача «Экспериментальни хирургиян анестезиологиян» яхача центральни журнала юкъе ваха, кхыметтел йоккха опыт йолча дийшача лора а. Бакъда, Хьамида ший пхиъ лист елар цо. Редакце болхлошта хайра ший статья тIа хьо дувца хIама уйла, теркам тIабахийта доагIаш а тIехьале дика йолаш а долга. Дукха да къонача хирурга иштта кепайнтта Iилма балхаш.

Фу уйлаш я уж цу изданен наIараш шошта камаьрша хьаеллийтараш. Хьамид цу сийлен трибунаш тIа воахараш? Лакхехьа вай йийцача ший «професса къайленаш» тIара дIадолалургда вай цу хаттара жоп дала.

Ше институте деша вагIаш а цул тIехьагIа больницешка балхаш деш а дукха хезадар Хьамида ченна операци яьчул тIехьагIа хьув кхувра хетадаь легендаш. Рак е язва хинна кейсарг, хIаьта 12-перстни шерг дIадоаккхаш операци яьчул тIехьа хьув а кхийн човнаш юха хьар бахьан долаш хIара бIаь сагах 30—40 унахо юха метта вужилга а хIаьта царех дукха бараш вIалла ца гIовтташ бусилга а хов IалаьмAте дукха ха я, вешта аьлча, скальпельца сага кер чу баха лораш баьлча дена. Цу тIа керчу хирургически операцеш еш дола гIулакх хIара шера шерагIа, даржаш а латт. 1908 шера дунен статистико ерригаш а дагаръяьраш цу тайпара бIаь операци мара хиннаеце. 1954 шера тхъаь пхийтта эзарнегеи кхо бIаьа тхъаь кхойттанегеи дIакхаьчар из цифра. Дукхьала вай мехка хIара шера ю операцеш ялх эзарнега кхоач. Цу вай йийцача човнашта хьув кхера процентага хьежача хала дац цу гIулакхо наьха унахIенонна деш дола зе мелад ха.

Из къаьна проблема яр къоначa лора Хьамида эггара хьалха лог тохадалийтар. Мишта лоацъергъя операци яьча унахочо метта йоаккха ха, мишта юхатохаргда човнех хьув кхуйта, Iоажал тIаувза унзара лазар? Цу уйлаша наб йоайора, дегIацара низ, хьинар къайлагIа шоашкахьа а увзаш къахьега яьлар уж лора лагахьа, кер чу. ТIаккха цу сов озаденнача хьаькъала бIарга ца гуча пружина Хьамид кхы тIехьашка варцвоацилга хайча санна Iилман цхьа къайле хьаелла никъ баьккхар.

ШIаккха тIера ца воалаш дийша вай мехкарча, доазол дехьарча, Iилмахоша яздаь 500 гаргга сома книжка, тохкамаш, эксперименташ, шоаш тIа еча опыташа ю хало ловш хинна бiъ хог бола сага тешаме новкъостий — 40 совгIа жIали, ше дIайолаьча кердача методах дарба деш Хьамида бIарг тIера ца боаккхаш. Iунал деш хинна 70 совгIа операцеш яь унахой — из деррига цу боккхача научни къахьегама дукхача: чоалханерча звенаех цаI мара яц.

Юххера а Хьамида Iилман гаьн тIара сом кхаьчар. Операци яьча наха метигурацили пенициллини яха молхаш вIашагI а зеш дарба дича човнашта кхувш йола хьув шозза совгIа кIезиглу, хIаьта унахочо метта йоаккха ха а дукха лоацлу, аьнна керда метод юкъе йихьар Хьамида медицински практика.

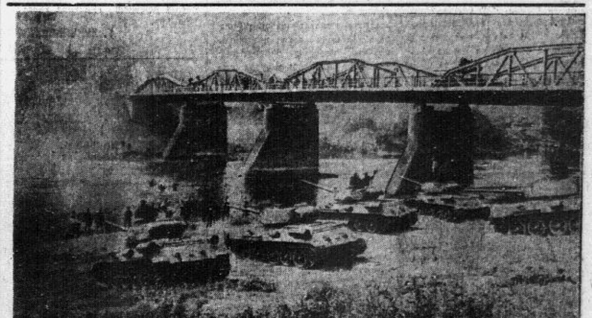
Из метод ювцаш кандидатски диссертаци а язьяь Iилма наIарех «пIелг техар» цо цул тIехьагIа. Цо шийна бахьаш бола пайда хайнача шерра хьайийллар Iилма ший еза, хала хьаеллалу наIараш. Лакхара оценка а луш Iилма кандидаталла Хьамид дIаэца оттадир Учени Совето. Массехк ди хьалха хьайицад цо ший диплом.

Цо Iилма юкъе йихьача кердалонах боала пайда дукхача дийшача наха могабаьб. Иркутскерча медицински Iилма доктора, профессора В. Анчелевича ший отзыва тIа язду: «Кер чу лазараш хулача наха деш дола дарба дикагIа хургдола методаш, средстваш лехача укх сагoтача бIаьшаре цо (Вишегурова М. З.) еина рекомендаци боккха пайда лургболаш я, цудухьа шерра медицински практике йоаржае а йоагIа». Иштта лоархIаме хетт из гIулакх Донецкерча мединститута факультета хирурге кафедра заведующеца, медицински Iилман доктора, профессора, Iилмай заслуженни деятела К. Т. Овтаняна, кхычарна.

Тамаш а яц. Унахочун лазар довзарал, из цу балах ваккхарал дезагIа, лоархIаметIа хIама дац советски сага вахара юкъе.

Кастта Хьамида методах дарбаш де долалургда Наьсаре а кхычахьа а. ХIаьта из ше цу тIа соцаргвац. Иштта беркате, творчески хилба цун дIахо бода никъ а.

М. ЗАНГИЕВ.

«Тохачун керттера лостам» — «Освобождение» яхача киноэпопея кхоалагIа фильм (сценаре авторащ — Ю. Бондарев, О. Курганов, Ю. Озеров. Оттадаьр Ю. Озеров. Керттера оператор—И. Слатбневич. Фильм доаккхар «Мосфильм» яха киностуди).

Цу ши сери йолча картина сценаре ларде лаьцар Советски командоване тIехдика кийчъяь, кодови цIи «Багратион» йола операци я. ТIом мала толаш чакхбаргба къоастадаь а эггара чIоагIагIчарех хинна дов дар из. Цигга хIалакйир гитлеровски эскара Белоруссера «Центр» яха группировка, вай эскар СССР паччахьалкхен доазув къастача дIакхаьчар. Фашизма лоалла оттаяьча Европе бода никъ хьабийллар Советски бIуво.

СУРТА ТIА: фильмацара кадр. Ши фронт вIашагIкхетар. Советски бIуво го а баь чулаьцаб гитлеровцаш.

ТАСС фотохроника.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, догIа а делхаш, къилбаседамалхбузехьара гIаьххьача боараме, цкъаза чIоаггIа мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 8 — 13, Грозне 10 — 12 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка юкъ-юкъе догIа а делхаш, малхбузехьара гIаьххьача боараме мух а хьекхаш, бийсашка 3 — 8 деношка 11 — 16 градус йIовхал а йолаш ха хила тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДРВ МИД ПРОТЕСТ

ХАНОЙ, 24 апрель. (ТАСС). 16, 17, 18 апреле Хьонглап яхача общинана бомбаш чуйийттай американски самолеташа, цу даькъе «В-52» яха бомбардировщикаш а йолаш, хIаьта демилитаризованни зона къулбехьарча доазонна йисте латтача США тIема кемаша артиллерийски йоккхий топаш чуйийттай Виньшон яхача общинана. Хьонглапи Виньшони демилитаризованни зона къилбаседехьарча даькъа тIа яда. 18-чеи 20-чеи апреле США авиаце бомбаши топаши чуйийттай Куангбинь яхача ДРВ провинцерча нах бахача районашта.

Цу хьакьехьа дувц укхаза кепатеха араьнихача ДРВ МИД викала заявлене тIа. Цу тIа хоадамболлац: бехке ю США суверенитетаи ихерамзленнеи тIанхувдилга соцадар.

Лаоса Халкъ - мукъадаккхара Эскара доакъоша дикка хIама техай американско - сайгонски бIуна. МоастагIчоа массанахьа а доккха зе даьд эскара а техникана а.

СУРТА ТIА: № 9 йолча наькъа юххерча американско - сайгонски бIуна атака е кийчбенна НОАЛ-а салтий.

ВИА - ТАСС сурт.

ТАЙЖАЧА ОКЕАНА ТIАРА США БАЗА

ТОКИО, 24 апрель. (ТАСС). Тайжача океана юкъерча Маджуро яхача гIайрен тIа (Маршаллови гIайреш) йоккха стратегически тIема база юллаш йолл США, хоам бу «Иомиури» яхача газето.

Окинавцел совгIа, база юллача болх беш ва Тайванера, Филиппинашкара, Къулбехьен Корера 600 инженери болхлой.

Гаьнарча Малхбоалене эггара йоккхагIйола, самолеташ гIуттаIохувша 7500 метр йIаьхен 100 метр шерен майда, хоам бу газето, соахка ноябрь бетта йилла йолаяьй гIайран тIа, йистеяла гаргакхаьча а я.

Цул совгIа, балхаш дIадоладаьл тIема - форда база, госпиталь, базе балхаш деча наха чуIе цIенош, гостиницаш хьалъяра. БIаргадайначар дувцачох, йоккха тIема база еш латт гIайренах.

ДЕ ДЕЗАЧОА БОЛА ХЬЕХАМ

МОНТЕВИДЕО, 24 апрель. (ТАСС). Ленина балхаш хIанз а да шоай актуальность йолаш, дIахо а де дезачоа тешамеи мах баь варгвоацаш болеи хьехам ба уж кортамукъаленна, машара, социализмана тIехьарча берригача къовсамхошта, язду Уругвая Коммунистически парте ЦК органо «Популар» яхача газето.

Газето белгалдоаккх, социалистически мехкаша, шоай кортамукъале бахьан долаш къовсам лоаттабеча халкъаша, капиталистически мехкий болхлой классо Ленина сийлу марксизм йIаьхий яьча, коммунистически общество хьалъяра стротегеи тактикаи проблемаш тIехдика къестаеш йолча партех бола хьехам дегIабоалабаьча сага санна.

ХУРГБОЛА IИЛМАХОЙ

Массехк ди хьалха Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически институте чакхъяьлар студентий Iилман конференци. Из хьайийллар института ректора нов. Павлова. Студенташа докладаш йир шоаш дIададахача шера даьча Iилма-тохкама балхех. Конференце дакъа лаьцар ерригача факультеташкарча студенташа. Доакха дакъа лаьцар цу конференце Нохч - ГIалгIай литература секце. Из вIашагIъеллар филологически Iилмай кандидата Дахкильгов ИбрахIима. Конференце балхо хьахьекхар студенташ Iилман болх бе ховш а цуина тIера а хилар. КIоаргга чулоацам болаш а гIулакх довзарца оттаяь а яр 5 курса студента Дукузов Руслана, 4 курсерча Чапанов Мусас, 3 курсерча Осмиев Марема, Ведзижев Исраила, Тумгоева Лидас яь докладаш.

Цу дийнахьа пленарни заседани хилар. Цига итогаш йир 1970 шера студенташа даьча тохкама балхий, студенташта хьалхашка керда декхараш овттадир.

Б. ГАМБОТОВ,
студент.

АЛТАЙ ЯЛАТ ДIАДЕ ДОЛАЛУШ

БАРНАУЛ, 26 апрель. (ТАСС). (**Корр. Н. Карасев**). Ахкан санна йIайха я хIанз Алтае. Кулундински аренашка термометро хьагойт 25 градус йIовхал. Края кхашка шерра де доладаьд бIаьстан балхаш. Итт эзар тракторни агрегат я ялат дIадера лаьтта кийчдеча балхаш деш. Гурахьа дIадийнача ялаташтеи дуккхача шерашка тIаювлача баьцаштеи подкормка яь йоалаш латт.

Алтая механизатораш хIанале а ши миллион гектара тIа тIоадал дIакъайла баьнна б.

Хъажа, ладувгIа

27 апрель:
ТЕЛЕВИДЕНИ:

18.00 — Юртара вахар (нохчий меттала). 18.30 — Миллионни Ленински университет. КПСС XXIV съезда соцамаш парте идеологически балха программа я. 19.00 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 19.25 — «Директиваштa тIа яздаьд» Технологически процессий автомотизаци. 19.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.55 — Шоана бераш 20.05 — КПСС XXIV съезда делегаташа дувц. А. Чилиев (гIалгIай меттала). 20.15 — «Ваьхав саг», яха художественни фильм. 21.30 — Кинопонорама Передача дIахьу. Кинодраматурга Каплера.

РАДИО:

6.30 — Юрта Iуйре. Юрта боахама болхлошта (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненски рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Концерт. Майна хьалхарча яхье хьалхалаттараштa хеталу (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — КПСС XXIV съезда соцамаш кхоачашде «Цхьан колхоза коммунисташ» яха корреспонденци» (гIалгIай меттала). 16.20 — «Лорае церташ» яха лора беседа (нохчий меттала). 16.30 — Съезда хьалхарча яхье даьха толамаш дIохохьоргда вай. «Профсоюзни вахар» яха корреспонденци. Мехкдаьттахой Союза Обкома секретара Бузоверова выступлени. 16.45 — Пятилетка хьалхара шу. Промышленноста болхлошта (нохчий меттала). 17.00 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.15 — «Вай индустриальни мохк» 17.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.00 — Москва. 18.10 — Къахьегама ди дIадаьначул тIехьагIа дола концерт (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

28 апрель:
ТЕЛЕВИДЕНИ:

17.30 — Социализма дуне. 18.00 — Дешархошта фильм. 18.20 — Поэзеца цхьоалагIа май. (гIалгIай меттала). 18.40 — Киножурнал. 18.50 Хоржамашта накъалахаш Советски конституце. малха кIал (гIалгIай меттала). 19.05 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 19.30 — Хоамаш, реклама. 19.35 — ЦхьоалагIча май къахьегама вахта дIахьош (гIалгIай меттала). 19.50 — Шоана бераш. 20.10 — КПСС XXIV съезда делегаташа дувц Табацкова. 20.20 — «ДIадоладалар» яха художественни фильм. 21.55 — «Шана кизгачу» яха документальни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, (11 3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи, культураи, промышленностеи отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05094. Заказ №4519.